

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**LIIKLUSÕNNETUSTEGA SEOTUD MÜÜTIDE JA
EMOTSIOONIDE REPRESENTATSIOON
UUDISTEKSTIDES JA NENDE KOMMENTAARIDES**

Bakalaureusetöö (6EAP)

Ragne Keisk
Juhendaja: Kadri Ugur, MA

Tartu 2010

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Uurimistöös kasutatud mõistete seletus	6
1.2 Uudistekstid ja informatsiooni kvaliteet	8
1.3 Ülevaade kriisi kulust	9
1.5 Varajase reaktsioonifaasi tähtsus kriisi kulgemises	11
1.6 Avalikult väljendatud emotsioonid ja reaktsioonid seoses liiklusõnnetusega	12
1.7 Müütide väljendumine kommentaariumites	13
1.8 Kokkuvõtte seminaritööst	15
1.9 Uurimisküsimused	16
2. VALIMI KIRJELDUS	17
2.1 Meediakajastuse valim	17
2.2 Kommentaaride valim	18
3. UURIMISTÖÖS KASUTATUD METODOLOOGIA	19
3.1 Kvantitatiivne ja kvalitatiivne kontentanalüüs	19
3.2 Analüüsiühik	20
3.3 Kategooriate süsteem	20
3.4 Meediakajastuste kodeerimisjuhend	21
3.5 Kommentaaride kodeerimisjuhend	22
4. KONTENTANALÜÜSI TULEMUSED	24
4.1 Kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemused	24
4.1.1 Artiklite üldised tunnused	24
4.1.2 Artiklite pealkirjades esinevad emotsioonid	25
4.1.3 Kõneisikute kasutamine meediakajastustes	26
4.1.4 Artikli sisu iseloomustus	27
4.1.5 Fotomaterjal ja fotode allkirjad artikli kõrval	28
4.1.8 Kommentaaride arv uudisteksti juures	29
4.2 Kvalitatiivse kontentanalüüsi tulemused	31
4.2.1 Kommenteerijate domineeriv emotsioon kommentaariumites	31
4.2.2 Müütide väljendamine kommentaariumites	34
4.2.3 Õnnetuse põhjuste oletus kommentaarides	36

4.2.4 Varasema negatiivse kogemuse jagamine kommentaariumites	37
4.2.5 Domineeriv suhtluseesmärk kommentaariumites.....	39
5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	44
5.1 Vastused uurimisküsimustele	44
Missuguseid emotsioone edastavad meediakajastused?.....	44
Missugused emotsioone representeeritakse kommentaariumites?	45
Missugune on domineeriv suhtluseesmärk kommentaariumites?	45
Missuguseid müüte väljendatakse kommentaariumites?.....	46
5.2 Diskussioon.....	47
5.3 Uurimismeetodi kriitika	49
5.4 Soovitused edaspidiseks.....	50
KOKKUVÕTE	51
SUMMARY	52
KASUTATUD KIRJANDUS	53
KASUTATUD ALLIKAD	55
LISAD	58
Lisa1- Meediakajastuse kodeerimisjuhend.....	58
Lisa2- Kommentaaride kodeerimisjuhend	61

SISSEJUHATUS

Täna seks päevaks on infotehnoloogia areng jõudnud juba nii kaugele, et paljud meist ei suudaks oma elu ette kujutada ilma arvuti ja infotehnoloogiata. Tänu elutempo kiirele kasvule on suur osa argipäevasest suhtlusest kolinud Internetti. Ka uudised on märkimisväärses osas Internetti kolinud, mis omakorda on teinud informatsiooni kättesaamise väga lihtsaks ning kiireks.

Internet annab võimaluse uudistekstide lugejatele veebikeskkonnas läbi kommentaaride kergesti oma mõtteid, hoiakuid ja arvamusi väljendada ning ka tagasisidet anda. Interneti kasutamine on eriti levinud just noorte inimeste seas, kellele õpetatakse seda koolis ning suur osa nende igapäevasest suhtlusest sõpradega leiab aset erinevates suhtluskeskkondades.

Kuna põhilisteks Interneti kasutajateks on noored inimesed, keskendub uurimistöö autor ka oma bakalaureusetöös just noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste representatsioonile *online*-meedias. Noore inimese surma representeerimise valis autor just selle eesmärgiga, et see mõjutab paljusid teisigi noori, kes erinevates Interneti keskkondades selle tagajärjel oma arvamust väljendavad.

Teisalt huvitab autorit noorte inimeste surmaga lõppenud liiklusõnnetuste representatsiooni uurimine meedias just selle pärast, et meie kultuuris ei ole paljudel noortel olnud võimalust kokku puutuda lähedase inimese surmaga, matuste ja leinaga. See annab autoril võimaluse vaadata, mis toimub uudisteksti juures olevates kommentaariumites, kus autori eeldusel kommenteerivad pigem nooremad inimesed.

Kuigi Interneti kasutamise võimalused on viimastel aastatel palju positiivses suunas arenenud, ei saa märkimata jätta ka meie elu negatiivsemaid külgi, millega paratamatult igapäevaselt kõik kokku puutume. Nendeks negatiivseteks sündmusteks on erinevad traumaatiliste ja traagiliste tagajärgedega õnnetused. Traumaatiline sündmus või õnnetus tekitab inimestes palju erinevaid emotsioone, mida ka väga erinevalt väljendatakse. Antud uurimistöö keskendub traumaatilistele sündmustele nagu liiklusõnnetused. Aktuaalse teemana ei kao liiklusõnnetuste kajastamine ka trükimeediast ja *online*-meediast. Ei möödu nädalatki ilma, et vähemalt ühes ajalehes surmast ei kirjutataks.

Liiklusõnnetuste meediakajastusi uurib autor selle pärast, et liiklus on meie igapäevaelus paratamatu osa ning sellega puutuvad kokku absoluutselt kõik inimesed ühel või teisel

moel. Liiklusõnnetused on üks suurim õnnetuste liik, mille tagajärjel saab iga aasta palju inimesi surma või vigastada.

2008. aasta jooksul registreeriti Eestis kokku 1868 liiklusõnnetust, milles hukkus 132 ja sai vigastada 2398 inimest. Aastal 2009 sai liiklusõnnetuste tagajärjel surma 100 inimest (Lilleorg 2009).

Viimastel aastatel oli Eesti Euroopa Liidu riikide hulgas liiklusohutuse taseme poolest koos Läti ja Leeduga viimaste hulgas, kuid hetkel võib Eestit võrrelda selliste riikidega nagu Ungari, Tšehhi, Slovakkia (Lilleorg 2009).

Vaatamata liikluses hukkunute arvu märkimisväärsele vähenemisele Eestis jäi 2008.aastal Eesti liiklusohutuse tase ikkagi madalamaks Euroopa Liidu keskmisest näitajast. Kui 2007.aastal hukkus Eestis liiklusõnnetustes 196 inimest, oli Euroopa Liidu 27 riigi hulgas Eestist halvemad näitajad vaid Lätil ja Leedul. 2008. aasta nõudis 132 inimelu ja sellega tõusis Eesti positsioon Euroliidus varasemalt 25. kohalt 16.kohale, edestades aga põhiliselt vaid endisi Ida-Euroopa sotsialismiriike (Lilleorg 2008).

Käesoleva bakalaureusetöö põhiliseks eesmärgiks on analüüsida noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste kajastamist *online*-väljaannetes ning neis esinevaid emotsioone. Lisaks analüüsib autor *online*-väljaannete kommentaare, neis väljenduvaid emotsioone ja müüte. Uurimistöös on kasutatud uudistekstide ja kommentaaride analüüsimisel kvantitatiivset ja kvalitatiivset kontentanalüüsi.

Bakalaureusetöö on struktureeritud kuueks peatükiks ning nende alapeatükkideks. **Esimene osa** annab ülevaate liiklusõnnetuste statistikast, uurimistöös kasutatud mõistetest, kriisi definitsioonist ja varajasest reaktsioonifaasist. **Teine peatükk** annab ülevaate valitud meetodikast ja valimist. **Kolmas peatükk** annab ülevaate uurimistöös kasutatud uudistekstide ja kommentaaride valimist. **Tulemuste osa** sisaldab kontentanalüüsi põhjal saadud analüüsitulemusi kahe kasutatud uurimisviisi lahti kirjutamisega. **Viies ehk järeltulemuste osa** keskendub uurimisküsimuste vastamisele ja teooria seostamisele saadud tulemustega. Ning **viimane kuues osa** keskendub laiemale diskussioonile ning meetodi kriitikale.

1.TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Uurimistöös kasutatud mõistete seletus

Bakalaureusetöö keskendub müütide ja emotsioonide **representatsioonile** meedias. Seega peab autor oluliseks representatsiooni mõiste ka lahti seletada.

Stuart Hall (1997:16) seletab representatsiooni kui tähenduste loomist läbi keele. Seega saab keelt kasutades luua tähendusi ning representeerida erinevaid tähendusi teistele inimestele. Hall (1997) ütleb, et objektidele pigem luuakse või konstrueeritakse, kui lihtsalt leitakse tähendus ning representatsioon seletabki keele abil objektide põhiolemust. Seejuures määrab suures osas just sõnade valik ja nende emotsionaalsus ära, milline on ajakirjandusliku representatsiooni olemus isikust, sest just sõnade läbi näeme, mis suunas tähendusi kujundatakse.

Meedia vahendab representatsioone. Kõikvõimalikes pöördumistes – näiteks artiklis, raamatus, televisioonis, raadios või internetileheküljel – representeerivad autorid erinevaid temaatikaid, ja seda just oma personaalsest (ning sageli subjektiivsest) vaatenurgast. Olenemata, et iga ajakirjanik püüab oma töös olla objektiivne ja täita ennekõike ajakirjanduse põhifunktsiooni – informeerida avalikkust, loob ajakirjandus tahes-tahtmata ka erinevaid identiteete ja väärtusi, hoiakuid ning seisukohti (Hall 1997: 16).

Antud töö kontekstis tähendab **kommentaar** kommentaariumisse lisatud postitust lugeja poolt mingi konkreetse artikli kohta. Kommentaar on üldjuhul nimeline ning on teistest eristatav aja ja isiku järgi.

Uurimistöö raames analüüsib autor *online*-meedias avaldatud uudistekstide kommentariume. **Kommentaarium** on virtuaalne keskkond, kus inimesed (kommentaatorid) mingil teemal sõna võtta saavad. Eestis asub kommentaarium enamasti veebiväljaannete artiklite juures. Kommentaarium on avatud sõnavõttudeks igaühele, kel olemas arvuti ja internetiühendus.

Antud uurimistöös on **online-meediaks** nimetatud üldistavalt *online*-väljaanded ja neile kirjutatud kommentaare üheskoos.

Online-väljaannet käsitletakse uurimistöös paberlehe *online*- ehk Internetist kättesaadava versioonina, mida on võimalik vastupidiselt paberväljaandele pidevalt täiendada, parandada ja muuta.

Meediakajastus on *online*-väljaandes avaldatud materjal (nt artikkel, video, audio). Antud uurimistöös kasutatakse meediakajastuse mõistet sageli artikli sünonüümina.

Eesti Õigekeelsussõnaraamatu (2006) järgi on **emotsioon** kui tundmus ja tunde elamus. Emotsioon tekib siis, kui inimene hindab olukorda enda jaoks oluliseks. Emotsioonid on mitmetahulised, kogu keha haaravad protsessid, millega kaasnevad muutused nii inimese füsioloogias, subjektiivses kogemuses kui ka käitumuslikus väljenduses. Emotsioone on võimalik kirjeldada kas laiaulatuslike mõõtmete (nt. üldised positiivsed või negatiivsed emotsioonid) või üksikute spetsiifiliste kategooriate (nt. rõõm, kurbus, viha) kaudu.

Psühholoog Paul Ekman (1982), emotsioonide ja näoilmete vahelise seose uuringute pioneer ning 2009. aastal 100 kõige mõjukama inimese hulka arvatud mees, on välja toonud kuus põhitundmust: hirm, kurbus, rõõm, viha, vastikus ja üllatus. Uurimistöös on kasutusel eelpool mainitud tundmustest ehk emotsioonidest neli ning ülejäänud emotsioonid, mis kommentaariumites väljenduvad, on Ekmani (1982) järgi omavahelisel kombineerumisel tekkinud emotsioonid. Nendeks tundmusteks on antud uurimistöö puhul segadus, ärevus, jõuetus, abitus ja lootus.

Iroonia mõistet kasutab autor kommentaaride kodeerimisel ning peab oluliseks ka antud mõiste lahti seletada, et oleks näha millisest vaatenurgast on antud mõisted töös kasutatud. (Myers Roy 1978: 130 viidatud Barbe 1995: 43 järgi) on iroonia kohta on öelnud, et see on kaudsuse vorm, mis on iseloomulik kontekstidele, kus otsene kommunikatsioon on mingil määral takistatud, ükskõik kas siis sotsiaalselt või psühholoogiliselt. Ehk teisisõnu on iroonia sageli üks sellise ahendatud olukorraga kohanemise märke. Iroonia kausus on võrdsustatav nn ridade vahelt mõistaandmisega: kui otsese sõnumi edastamine on mingis mõttes võimatu või ohtlik, püütakse sõnasõnalise tähenduse varjus edastada veel mingisugust teist, mõnikord esimesele lausa vastupidist tähendust.

Ranges definitsioonis on **iroonia** eesmärk öelda üht, kuid pidada seejuures silmas vastupidist. Sellegipoolest on irooniale olemuslik, et näiline lausetähendus ja tegelik lausungi- ehk kõnelejatähendus on teineteise suhtes mingis opositsioonis. Vanas Kreekas tähendas iroonia enamasti teesklust ja petmist ning ka teesklemist ja oma häälega mitte rääkimist (Lill, Volt 2000: 82).

Karen Armstrongi (2006) **müüditeooria** kohaselt ei ole müütide puhul tegu iidse ajalookirjutamise üritusega ega ka lugudega, mida saaks alati võtta objektiivse tõena.

„Müüt nagu romaan, ooper või ballett on väljamõeldis, mis kirjastab inimeste killustatud ja traagilist maailma ning aitab näha uusi võimalusi.“ (Karen Armstrong 2006:15)

1.2 Uudistekstid ja informatsiooni kvaliteet

McQuail (2000) järgi saab meediat demokraatlikus ühiskonnas käsitleda kui:

- 1) vahendite ja võimaluste pakkujat, mis loob areeni ja kanali laialdasteks aruteludeks, pakub mitmekesise info ja arvamuste levitamiseks, sealhulgas üldise tuntuse saavutamiseks;
- 2) võimu rakendamise vahendit, kuna meedia kaudu on võimalik kontrollida ja suunata ühiskonnas aset leidvaid protsesse;
- 3) sotsiaalse reaalsuse määratlejat, mille kaudu luuakse ühiskonnas väärtushinnanguid;
- 4) meelelahutajat, mis pakub ühist kultuurikeskkonda enamikule inimestest tehes seda järjekindlamalt kui ükski teine institutsioon.

McQuaili (2000) järgi on meedia ülesandeks pakkuda kõikehõlmavaid ning olulisi uudiseid, samuti taustainformatsiooni ühiskonnas ja ümbritsevas maailmas toimuvate sündmuste kohta. Ajakirjanike poolt edastatav informatsioon peaks olema objektiivne, see tähendab aus, täpne, piisavalt täielik, reaalsusele vastav, usaldusväärne ja fakte arvamustest lahus hoidev. Informatsioon peaks olema tasakaalustatud ja erapooletu, edastades alternatiivseid lähenemisviise, hoidudes kallutatusest ja sensatsioonilisusest.

Ajakirjanduse eesmärgiks on tõsta inimlikku huvi uudistekstide suhtes. (Curran jt 1981; Dahlgren ja Sparks 1992) on öelnud, et lugejatele meeldivad inimliku huvi aspektist esitatud lood sageli rohkem kui uudised poliitika, majanduse või ühiskonna kohta. Inimliku huvi lugu aitab kaasa kommunikatsiooni demokratiseerumisele. Liiklusõnnetuste meediakajastused tekitavad tihti inimlikku huvi ning ületavad ka uudiskünnise.

Seega on ajakirjanikel võimalus surmateemalistesse lugudesse emotsionaalset aspekti lisada läbi allikate. Võimalik on välja tuua nende emotsioone ajakirjanikuga suheldes, hääletooni, kehakeelt jms. Samuti lisavad lugudesse emotsionaalsust allikate, eeskätt surnud inimeste lähedaste või heade sõprade tsitaadid.

Samas aga kõneaine tekitamise ja inimliku huvi tekkimise kõrval ei saa ajakirjanik unustada ka meedia põhi eesmärke. Ajakirjaniku põhiliseks huviks ja ülesandeks on võimalikult tõetruult sündmust kirjeldades kõik olulised faktid välja tuua, moonutamata seejuures tõde või olulist informatsiooni.

Selleks, et meediakajastustega kõneainet tekitada ning inimlikku huvi äratada, lisavad ajakirjanikud uudistekstidele fotomaterjale sündmuspaigalt ning lisaks ka emotsionaalseid peakirju.

Meediakanalite üheks eesmärgiks on konkurentidest varem anda avalikkusele toimunud sündmuse kohta teada midagi eksklusiivset. Lehetegijatele on alati väga oluline, et lugeja leiaks lehest seda, mida ta ei leia konkureerivast lehest (Hennoste 2001).

Konkurentidest kiirem olla, tähendab ka seda, et uudistekst ei pruugi alati sisaldada kõiki detaile liiklusõnnetuse kohta, kuna kriisiolukordades ei ole võimalik saada kogu informatsiooni korraga kätte. Nii võib ette tulla olukordi, kus uudistekst ei sisalda kogu informatsiooni ning ajakirjanikud täiendavad pidevalt oma artikleid.

Traumaatilistele sündmustele on omane informatsiooni viibimine ning pidev täienemine protsessi käigus. Informatsiooni puudulikkusest uudistekstides võivad lugejad hakata ise müüte looma selle kohta, kes oli õnnetuse põhjustajaks või miks üldse selline õnnetus aset leidis.

1.3 Ülevaade kriisi kulust

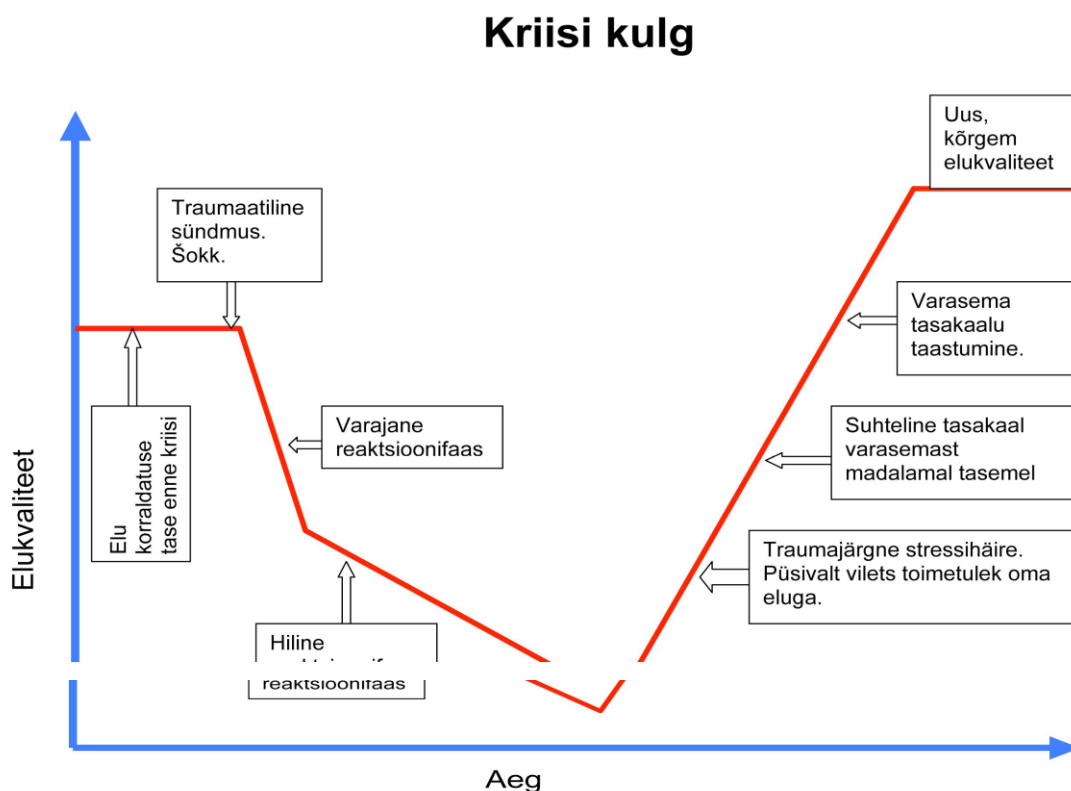
Uguri (2009) järgi on kriis psüühika loomulik vastus muutunud olukorrale. Sõna *kriis* (kr.k *krisis*) tähendab muutust, ohtu, pööret, otsustust, lahutust, eraldamist, lahutamist, võimalust. Kriisis inimese psüühika hoiab ja kaitseb inimest kui tervikut selle läbi, et juhtunu tähendus jõuab inimeseni järkjärgult, andes talle võimaluse uue olukorraga kohaneda. Psüühiline kriis on loomulik ja vajalik protsess.

Kriisireaktsioon ehk see, kuidas kriisis inimene hakkab käituma, on inimeseti väga erinev ning sõltub paljudest asjaoludest. Üldiselt võiks öelda, et igasugune kriisireaktsioon on õige ja loomulik. Kriisireaktsiooniga võib olla tegemist igal sellisel juhul, kui inimese käitumine on võrreldes tema varasema käitumisega muutunud. (Ugur 2009)

Abivajadus on suurem, kui juhtub midagi soovimatut või ootamatut – õnnetus või katastroof. Sellistel juhtudel räägitakse traumaatilisest kriisist. Inimeste käitumine muutub enamasti põhjusel, et olemasolevad teadmised, kogemused, oskused ei ole piisavad ning ei aita muutunud olukorraga toime tulla. (Ugur 2009)

Ugur (2009) on öelnud, et traumaatilise kriisi võivad vallandada erinevad sündmused (lähedase surm, enda või lähedase tõsine haigestumine, rahaline kaotus, töökoha/kodu kaotus, kõikvõimalikud tugevaid süü- ja häbitundeid tekitavad olukorrad jne)

Käesolev uurimistöö keskendub traumaatilistele õnnetustele nagu noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetused, analüüsides erinevaid väljenduvaid emotsioone ja müüte nii uudistekstides kui ka nende kommentaariumites. Tiiu Merese (2003) definitsiooni järgi saab õnnetused jagada kolme kategooriasse: õnnetused, suurõnnetused ja katastroofid.

Joonis 1. Kriisi kulg (Ugur 2009)

Ugur (2009) järgi esimene reageering traumaatilisele sündmusele on tavaliselt šokk, mis kestab mõnest sekundist mõne päevani. Selles seisundis on kõik reaktsioonid võimalikud ja loomulikud, käitumine võib olla peaaegu ettearvamatult.

Kui **šokk** möödub, algab läbitöötamisperiood, mida nimetatakse ka reaktsiooniperioodiks. See võib kesta nädalaid ja kuid, mille jooksul muutub inimese enesetunne ja suhtumine juhtunusse korduvalt ja kiiresti. Läbitöötamisperioodil teeb inimene rasket vaimset ja emotsionaalset tööd, et juhtunut mõista ja õppida muutunud olukorras elama. (Ugur 2009)

Varajane reaktsiooniperiood toob endaga kaasa tavaliselt väga suured muutused argirutiinis ning inimene võib sel ajal eneselegi võõrana tunduda. Palju on vastuseta küsimusi, vanad hirmud tulevad taas esile, paljud kardavad üksiolekut, tunnevad vajadust

olla koos lähedastega, erutuslävi on madaldunud ning pisiasjadki ehmatavad. Varajane reaktsioonifaas kestab orienteeruvalt neljast nädalast kuni kaheksa nädalani. (Ugur 2009)

Hilises reaktsioonifaasis vajab inimene häid ärakuulajaid ja toetavaid suhteid. Teistest eraldumise ja masendusse kaldumise oht on suurim just sel ajal. Kriis on möödas, kui juhtunule suudetakse mõelda ja sellest rääkida rahulikult, ilma häirivalt tugevate tunneteta. (Ugur 2009)

1.5 Varajase reaktsioonifaasi tähtsus kriisi kulgemises

Varajase reaktsioonifaasi põhiliseks ülesandeks on kontrollitunde taastamine kriisiolukordades. Varajases reaktsioonifaasis hakkab inimeste teadvusesse jõudma see, mis „tegelikult“ on juhtunud ning hakatakse traumaatilist sündmust enda jaoks lahti mõtestama. Olukorra lahti mõtestamisega kaasneb inimestel palju erinevaid küsimusi: mis, kuidas ja miks? Erinevaid meediaväljaandeid ja uudistekste lugedes püüavad inimesed tekkivatele küsimustele vastuseid leida. Kriisiolukordadele on omane informatsiooni vaevaline liikumine ning seega kogetakse varajases reaktsioonifaasis, et edastatud informatsioon ei ole piisav. Kui fakte ei ole piisavalt, siis täidavad inimesed tühimikud oma fantaasia ja müütidega. Müüdid aitavad inimestel omakorda olukorraga leppida ning seda aktsepteerida. (Ugur 1999).

Varajases reaktsioonifaasis tuntakse suurt soovi olla koos saatusekaaslastega ning vahetada oma mõtteid ja muljeid traumaatilise sündmusega seoses. Selles faasis valitseb inimeste tunnetes aga suur segadus ning mõtted, mida avaldatakse on sellest ka mõjutatud. Varajases reaktsioonifaasis esineb palju erinevaid tundeid nagu viha kõigi ja kõige vastu. Teine laialt levinud tundmus varajases reaktsioonifaasis, on süüdistamine, sest selles faasis ei osata oma emotsioone teistmoodi väljendada. Selles staadiumis valitseb illusioon, et süüdlase leidmine ja süüdistamine teevad olukorraga kohanemise lihtsamaks. Pidev pingulolek väsitab ning kriisis oleval inimesel võib tekkida tõsiseid suhtlemisraskusi argitasandil. (Ugur 2009)

Varajase reaktsioonifaasi tähtsus inimeste teavitamisel ning traumaatiliste sündmuste mõistmisel on väga oluline protsess.

Antud uurimistöö püüab välja selgitada kommentaariumites esinevad võimalikud esimesed ilmingud varajasest reaktsioonifaasist. Kommenteerijate puhul võivad varajasele reaktsioonifaasile kommentaarides viidata rohke küsimuste küsimine, segaduse väljendamine ning lisaks ka tugevate negatiivsete emotsioonid välja näitamine. Kõik need

eelpool nimetatud tunnused on esimesed tähelepanekud selle kohta, et inimene on kriisi kulgemise protsessis varajases reaktsioonifaasis.

1.6 Avalikult väljendatud emotsioonid ja reaktsioonid seoses liiklusõnnetusega

Massikommunikatsiooni uurimise aluseks on eeldus, et meedial on märkimisväärne mõju. Meie meeled on täis ajakirjandusest saadud informatsiooni ja muljeid. Meedia soovitatavate mõjude saavutamiseks investeeritakse palju aega ja vahendeid. Samas saab harva öelda, et meedia oli ainuke või piisav mõju põhjustaja, kuna meedia suhtelist panust on äärmiselt raske hinnata (McQuail 2000).

Avaliku tähenduse kujundamist saab ilmekalt jälgida näiteks kommentaariumites, kus toimub väga oluline osa avalikust diskussioonist erinevate ühiskonnaliikmete vahel. Diskussioonist tekkinud avalik arvamus ei ole sealjuures pelgalt hulga inimeste ühine arvamus, vaid eraldiseisvate indiviidide arvamuste kogum teemadel, mis neile kõige enam korda lähevad (Wilcox & Nolte 1994).

Tähelepanu tuleks pöörata just sellele asjaolule, et kommentaariumis esindab iga isik oma arusaamu ja hoiakuid, mille ta on ilmselt omandanud tekstis esitatud info põhjal. Oluliseks mõjuriks hoiakute kujundamisel või nende täiendamisel võib olla aga ka kommentaariumis toimuv üldine diskussioon erinevate sõnavõtjate vahel. Avalikkuse üldine madal kriitika- ja analüüsivõime tingib sageli olukorra, kus paljusid ajakirjanduslikke sõnavõtte võetakse väga tõsiselt ja aktsepteeritakse koheselt just see kuvand ja tähendus, mille ajakirjandus „asjale” omaltpoolt omistab. (Wilcox & Nolte 1994).

McQuail (2000) on öelnud, et mitte ainult ajakirjanikud ei kujunda inimeste arvamust, vaid tänu meediale võib seda teha kes iganes, kel avalikus ruumis, kommentaariumis, mingisugust informatsiooni teistega jagada on.

Kui indiviidid usaldavad meedia institutsioone, tähendab see, et nendeni jõudev info on tegelik, reaalne ja tõene. Seega on ka tõlgendused, representatsioonid, mida meedia vahendusel luuakse, avalikkuse jaoks enam reaalsed ja tõesed. Kokkuvõtlikult: avalikkus on kindel, et nende tõlgendused maailmast on tõesed, kuna need baseeruvad usaldusväärsetel allikal ja informatsioonil.

Liiklusõnnetusteks ei oska keegi kunagi valmis olla, olgu kannatanuteks noored või vanemad inimesed. Traumaatilised liiklusõnnetused, milles on elu kaotanud noor alla 25

aastane inimene, tekitavad palju kõneainet ja erinevaid diskussioone kommentaariumites, kuna kriisisituatsioonides tuleb inimestel kohaneda täiesti uue õnnetuse tagajärjel tekkinud olukorraga.

Maanteeameti statistika kohaselt jõudis aastatel 2007-2009 avalik tähelepanu alla vähemal korra nädalas mõni traumaatiline noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetus. (Lilleorg 2009)

Avalikult väljendatud reaktsioonid erinevate traumaatiliste õnnetuste kohta võivad olla väga erinevad, tulenevalt inimeste tavadest ja eludest. Kuid tunded, mida sellistel hetkedel väljendatakse, on kõikidel inimestel sarnased.

Reaktsioonid, mis võivad tekkida on järgmised: (Meres 2003:6-7)

- ebatõelisuse tunne
- pidurdusprotsess-kangestumine
- apaatne-passiivne olek
- muutunud ajataju
- ei koge tundeid
- otsustusvõime langus
- üle- või alareageerimine

Uudistekstid ja kommentaariumid, mis edastavad liiklusõnnetustega seonduvaid emotsioone, mõjutavad lugejaid mitmel viisil. Järgnev peatükk annab ülevaate erinevatest müütidest, mis võivad kommentaariumites väljenduda seoses traumaatiliste liiklusõnnetustega.

1.7 Müütide väljendumine kommentaariumites

Karen Armstrongi (2006) müüditooria kohaselt ei ole tegu iidse ajalookirjutamise üritusega ega ka lugudega, mida saaks alati võtta objektiivse tõena.

„Müüt nagu romaan, ooper või ballett on väljamõeldis, mis kirkastab inimeste killustatud ja traagilist maailma ning aitab näha uusi võimalusi.“ (Karen Armstrong 2006: 15)

Armstrong (2006) lisab veel, et üks inimloomuse iseärasus on võime omada mõtteid ja elamusi, mida ei suudeta mõistusega seletada. Inimestel on kujutlusvõime, oskus, mis võimaldab mõelda millestki, mis ei ole vahetult kogetav, ning mis ei ole veel objektiivselt võttes olemas. Müüdid on põhimõtteliselt juhised, nad ütlevad inimestele, mida teha, et õigemini elada. Müüt pakub vaimset ja psühholoogilist tuge. (Armstrong 2006)

Roland Barthes (1957) on öelnud, et müüt on kultuuri moodus mingeid ühiskondlikke nähtusi mõista ja seletada. Müüt on väljastatud objekt, millel on väljastaja ning vastuvõtja ehk lugeja. Müüdi struktuur sõltub selle väljastajast ning lugemine vastuvõtjast. (Barthes 1957)

Liiklusõnnetuse tagajärjel tekib palju erinevaid emotsioone, mis tekitavad kommentaariumites erinevaid müüte õnnetuse kohta. Müüdid tekivad eelkõige informatsiooni aukude ja ka informatsiooni erineva mõistmise tõttu.

Seminaritöös (Keisk 2010) leidis töö autor järgnevad väljenduvad müüdid ning sama määratluse abil analüüsitakse ka bakalaureusetöös väljenduval müüte.

Enim levinud müüt kommentaariumites liiklusõnnetuste kohta on **hukkunu idealiseerimine**. Hukkunule hakatakse omistama vaid häid iseloomujooni ja omadusi, teda kiidetakse ning temast kirjutatakse vaid head. Idealiseerimise puhul räägitakse surnust head ning meenutatakse vaid tema häid külgi. Kui inimest enam ei ole, mõeldakse temaga seonduvatele headele asjadele. Suur kaotuse tunne annab lähendastele selle tunde, et hukkunu oligi ideaalne ja suurepärane inimene. Sellistel hetkedel ei märgata kadunud inimestes midagi halba. Hukkunu jäädvustatakse endale ideaalse inimesena.

Ugur (2009) järgi võib idealiseerimise põhjuseks olla ka lähedaste inimeste hirm selle ees, et lahkunu võib teistspoorsusest tagasi tulla.

Lisaks idealiseerimisele võib väljenduda antud müüt ka põhjuste otsmise ja kontrollitunde saavutamisenä. Inimestel on olemas kontrollitunne, soovatakse kõigele loogilist põhjendust, et kõik oleks endiselt n.ö. kontrolli all. Inimestel on vaja põhjust kõigele, mis maailmas toimub. Näiteks võib üks müüdi väljendumise võimalus olla „Jumal kutsus ta enda juurde“.

Teine müüt kommentaariumites on seotud **liiklusõnnetuse asjaoludega**. Kui lugejad ei ole väga täpselt uudistekste lugenud või kui lugeja mõistis teksti valesti, siis võivad tekkida müüdid õnnetuse asjaolude kohta. Uudistekstide lugemist takistavad traumaatiliste sündmuste puhul liiga tugevad emotsioonid ja tunded. Oma oletuste ja fantaasiaga täidetakse uudistes infoaugud või sõnastatakse õnnetuse kohta olemasolevad detailid ja faktid ümber.

Kolmas tekkiv müüt võib olla **õnnetuse tähenduse kohta**. Hakatakse otsima tähendust, milleks selline õnnetus juhtus. Otsitakse erinevaid põhjuseid, milleks selle õnnetuse aset leidmine hea/halb oli. Inimesed otsivad kõigele loogilist seletust ning kõigelt, mis aset leiab, on inimestele ka mingi sõnum edastada. Välja pakutakse variante, et see oli kellelegi õpetuseks, kellelegi karistuseks, sõprade kaitsmiseks jne.

Neljas võimalik tekkiv müüt käib **hukkunu surmajärgse elu kohta**. Viimaste aastate trend on hukkunud inimese seostamine inglitega. Kommentaariumites pakutakse välja erinevaid lugusid, kuidas Jumal kutsus oma maapealse inglil tagasi teiste juurde. Ning ka erinevates raamatutes on surma käsitledes kasutatud inglil motive.

Ka Atle Dyregrov raamatus „Lapse lein“ (1989) on Aino ja Inkeri Tanhua mitmel oma illustratsioonil kujutanud inglil, kes meenutavad elusolevatele lastele näiteks surnud ja inglilks muutunud õde.

1.8 Kokkuvõte seminaritööst

Seminaritöö põhiline eesmärk oli läbi uudistekstide ja nende kommentaaride välja selgitada, kuidas kujuneb avalik arusaam liiklusõnnetuste kohta. Teise olulise küsimusena otsis töö autor vastuseid küsimustele, missugused müüdid tekivad kommentaariumites liiklusõnnetuste kohta ning milliseid emotsioone inimesed edastavad.

Selleks jälgis töö autor perioodil 01.01.2008-31.12.2009 kolme *online*-meedia väljaannet ja nende kommentaare. Seminaritöö jaoks kasutas autor Eesti Päevalehe, Õhtulehe ja www.reporter.ee *online*-väljaandeid. Töö käigus analüüsis autor üheksat uudisteksti ja nende kommentaare, et saada vastuseid enda püstitatud küsimustele. Üheksa uudisteksti valiti valimisse eelkõige artikli juures olevate kommentaaride arvu järgi.

Emotsioonide ja müütide analüüsist lähtuvalt võib öelda, et uudistekstide emotsionaalsus väljendub eelkõige artiklite pealkirjades ja artikli kõrval olevas fotomaterjalis.

Kommentaari analüüsist lähtuvalt saab välja tuua viis kõige põhilisemat kommenteerijate emotsiooni: kurbus, jõuetus, abitus, viha ja ärevus. Eelpool mainitud emotsioonid ei esinenud kommentaarides väljakirjutatud kujul, vaid töö autor luges need emotsioonid kommentaaridest välja.

Emotsionaalsed mõtteavaldused kommentaarides on tingitud lugejate varajasest reaktsioonifaasist. Sellel perioodil on omane teadmatuse tunne ja meeltesegadus. Sellel perioodil tekib lugejatel palju küsimusi, kõige enam levinud küsimused varajasest reaktsioonifaasis on miks ja kuidas? Erinevad informatsiooni augud meedias täidetakse lugejate poolse fantaasia ja mõtetega.

Seminaritöö tulemusena selgus, et põhilised kirjutatud kommentaarid on süüdistava alatooniga ning teisest küljest oli tegu ka kaastunde avaldamisega hukkunu lähedastele.

Müütide väljendumise analüüsi põhjal on kõige põhilisem müüt, mis kommentaariumites tekib, hukkunu idealiseerimine. Idealiseerimine peale surma on tingitud sellest, et kaotusvalu on liiga suur, et sellega üksi toime tulla. Peale lähedase inimese surma jõuab inimesteni teadmine, et enam ei saa mitte midagi muuta ja see panebki inimesed idealiseerima ja ülistama. Järgmine väga laialdaselt levinud müüt kommentaariumites on kolmandate isikute süüdistamine või nendele lootmine. Otsitakse mingit kolmandat isikut või jõudu, kes oleks saanud selle õnnetuse ära hoida või midagi muuta, et see ei oleks nii õnnetult lõppenud.

1.9 Uurimisküsimused

Antud bakalaureusetöö uurimuse osa on jaotatud kahte osasse. Esimene, kvantitatiivne analüüsi osa, toob välja uudistekstide üldisemad tunnused ja annab ka ülevaate uudistekstide sisust.

Uurimuse teises, kvalitatiivses osas, pööratakse tähelepanu kommentaaride analüüsile *online*-meedias. Kvalitatiivne uurimisviis annab vastuseid müütide ja emotsioonide väljendumise küsimustele.

Töös püütakse anda vastus küsimusele, kas ja missuguseid emotsioone edastavad uudistekstid lugejatele ning missugused on need võimalused, kuidas ajakirjanikud saavad uudistekste emotsionaalsemaks muuta.

Autor pidas oluliseks uurida, kuidas kommenteeriumites oma arvamusi avaldatakse ning missugused on need põhilised kommenteerijate emotsioonid, mis suhtluskeskkonnas väljenduvad. Uurimisküsimuste püstitamisel huvitas autorit ka uudistekstides ja kommentaariumites esinevate emotsioonide aspekt, et kas need on sarnased emotsioonid ning kuidas neid väljendatakse.

Autor jõudis järgnevate küsimusteni eelkõige läbi uudistekstide ja kommentaaride läbitöötamise, kuna protsessi käigus tekkis autoril palju erinevaid küsimusi, mis üldse toimub kommentaariumites ning missugune on noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste representatsioon meedias.

Nendest tähelepanekutest on püstitatud ka järgnevad uurimistöö põhilised uurimisküsimused:

1. Missuguseid emotsioone edastavad meediakajastused?
2. Missugused on kommentaariumites domineerivad emotsioonid?
3. Missugune on domineeriv suhtluseesmärk kommentaariumites?
4. Missuguseid müüte väljendatakse kommentaariumites?

2. VALIMI KIRJELDUS

2.1 Meediakajastuse valim

Bakalaureusetöö koostamisel kasutas autor vaid *online*-meediat, kuna uurimistöö eesmärgiks on analüüsida ka kommentaariumites aset leidvat avalikku diskussiooni liiklusõnnetuste teemal, ei oleks saanud kasutada ainult paberväljaandeid analüüsiks.

Online-väljaannetes avaldatud tekstide kogumisel kasutas uurimistöö autor Eesti Päevalehe ja Õhtulehe *online*-väljaandeid. Meediakajastusi otsis töö autor ajavahemikus 01.01.2008-31.12.2009 kahest *online*-väljaandest. Kaks eelpool mainitud *online*-väljaannet valis töö autor tingimusel, et artiklite juures on alles vanemad kui kolme kuu tagused kommentaarid. See oli ka üks peamisi põhjusi, miks autor ei saanud valida teisi *online*-väljaandeid. Näitena võib tuua, et autor ei saanud valida Postimees *online*-i analüüsimiseks, kuna Postimees säilitab vaid kuni kolme kuu vanused kommentaarid.

Esmalt määras autor monitooringusüsteemi otsingus esimeseks parameetriks otsitava märksõna, milleks oli „liiklusõnnetus“. Koheselt tuli autoril määrata ka otsingu jaoks teine parameeter, mis on ajavahemik. Selleks lisas autor ajavahemiku, mille vältel meediakajastused on kirjutatud. Ajavahemikuks määras autor 01.01.2008-31.12.2009. Ajavahemiku määramisel pidas autor olulisteks tunnusteks valimi koostamisel uudistekstide uudsust, värskust ning päevakajalisust.

Märksõna ja ajavahemiku parameetrite määramisel ning sellesisulise päringu teostamisel andsid mõlemad *online*-väljaandeid piisavalt vasteid, et nende põhjal teha valik artiklitest, mis sobivad analüüsimiseks.

Kuna töö eesmärgiks on uurida just noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste representatsiooni, tuli töö autoril kõik vasted ükshaaval läbi vaadata, et välja selgitada, kas artikkel sobib valimisse või on kirjutatud valimist välja jäänud vanuserühma kohta. Seejärel filtreeris autor vastetest endale sobilikud artiklid välja ning võttis valimisse igast kuust ühe uudisteksti kahe aasta vältel avaldatud meediakajastustest. Sama meetodi kasutas autor mõlema väljaande puhul, ning lõpuks peale filtreerimist ja

valimisse sobivate meediakajastuste otsimist, jäi sõelale 34 uudisteksti, millel oli omakorda kirjutatud 582 kommentaari.

Igast kuust, mille seast üks artikkel filtreeriti, tuli autoril teha otsus, missugune on see õige artikkel valimisse. Paljudel juhtudel oli otsus kerge tulema, kuna valimi üks parameeter oli just noore (kuni 25 aastase) inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetusi kajastavate meediakajastuste analüüs. Seega artikkel, mille pealkirjas oli ära mainitud hukku vanus, siis see artikkel sobis autori jaoks koheselt valimisse.

Kommentaari olemasolu uudisteksti kõrval oli valimi moodustamisel väga oluline tegur, kuna üks suur osa kogu tööst põhineb kommentaaride analüüsil.

Kuna kõik 34 artiklit on valitud *online*-väljaannetest on uurimistöös kasutatud läbivalt *online*-väljaande mõistet.

2.2 Kommentaaride valim

Kommentaari valimi moodustamisel tuli esmalt fikseerida, milliste valimisse kuuluvate meediakajastuste *online*-väljaannete juures on olemas kommenteerimise võimalus ning kas seda on ka kasutatud. Oluliseks aspektiks oli veel ka fakt, et kommentaarid peavad olema alles kogu pika analüüsitava perioodi vältel.

Kodeerimiseks välja valitud 34 uudisteksti puhul arvestati ka kommentaaride kodeerimise võimalikkusega. Üheks tingimuseks oli see, et kommentaarid peavad olema alles ka aastataguste meediakajastuste kõrval. Kokku 34 meediakajastuse juures oli 582 kommentaari, millest kõik kahjuks valimisse ei sobinud. Valimi moodustamisel tuli arvesse võtta, et ilmselt ei ole kõik kommentaarid kirjutatud liiklusõnnetustest. Sobilike kommentaaride välja valimisel tuli autoril esmalt kõik kommentaarid läbi lugeda. Kommentaaride läbitöötamise järel selgus, et 52 kommentaari kogu hulgast olid teemavälised ning need valimisse ei sobinud. Kommentaarid, mis valimisse ei sobinud, grupeeriti ühte kokku ning eemaldati valimist. Selle tulemusena jäi valimisse realselt kodeeritavaid kommentaare 530.

Seega tuli kommentaaride sisu põhjal otsustada, milline kommentaar kuulub valimisse ja milline mitte. Kõik asjasse mittepuutuvad ehk liiklusõnnetustega mitteseonduvad kommentaarid jäid valimist kõrvale.

3. UURIMISTÖÖS KASUTATUD METODOLOOGIA

3.1 Kvantitatiivne ja kvalitatiivne kontentanalüüs

Bakalaureusetöö valmis kontentanalüüsina ehk sisuanalüüsina. Kontentanalüüs töötati välja H. D. Lasswelli poolt 1930. aastate lõpus, kui viidi läbi üks esimesi propaganda ja avaliku arvamuse teaduslik uurimusi. Nimelt uuris Lasswell Teise maailmasõja ajal laiali jagatud propaganda teateid ning kasutas esimesena nende tekstide analüüsil kontentanalüüsi meetodit (Levyatan 2009).

Andmeanalüüs jaguneb kvalitatiivseks ja kvantitatiivseks. Kvantitatiivse analüüsi puhul kogutud materjal ja arvandmed süstematiseeritakse. Vajaduse korral viiakse andmed statistiliseks töötluks sobivale kujule. Andmete töötluks kõrval on oluline nende kvalitatiivne analüüs ehk tõlgendamine, mille käigus teooriale toetudes mõtestatakse lahti uurimusega saadud tulemused. Tõlgendamise juures on võimalik kasutada mitmesuguseid meetodeid nagu võrdlemine, pingeritta seadmine, induksioon ja deduksioon.

Hsieh ja Shannon (2005: 1278) defineerivad kvalitatiivset sisuanalüüsi kui uurimismeetodit, mida rakendatakse tekstiandmete sisu subjektiivseks tõlgendamiseks süstemaatilise liigendamise- ja kodeerimisprotsessi ning teemade või mustrite kindlakstegemise abil.

Kontentanalüüs ehk sisuanalüüs võimaldab teisendada mistahes teksti kvantitatiivsete näitajate keelde. Kvalitatiivset uurimistööd tehakse eksplitsiitsete reeglite ja protseduuride alusel, seega peavad erinevad uurijad samu reegleid ja materjali kasutades jõudma samasuguste tulemusteni (Berelson 1954: 488-522). Arvestama peab aga sellega, et absoluutne objektiivsus ei ole kunagi võimalik, kuna iga uurija valmistab ette valiku kriteeriumid ja kategooriate süsteemi ikkagi ise. (Holsti, 1969: 4).

Bernard Berelson (1954: 488-522) ütleb, et sisuanalüüsi kasutatakse kommunikatsiooni objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks.

Objektiivsus – kontentanalüüs viiakse läbi väga selgelt formuleeritud reeglite järgi. Erinevad uurijad peavad samu reegleid ning materjali kasutades saama ühesugused tulemused.

Süstemaatilisus – analüüsitav sisu on valitud selgelt sõnastatud ja järjekindlalt rakendatud kriteeriumite alusel. Igal analüüsiobjektile peab olema võrdne võimalus sattuda valimi sekka. Süstemaatilisus välistab olukorra, kus uurija valib tekstide seast välja vaid need analüüsiühikud, mis tema hüpoteese kinnitavad.

Kvantitatiivsus – võimaldab mõõta teksti sisu arvuliste näitajatega. Kui kvantitatiivse kontentanalüüsi puhul on tähendus tekstil endal sõltumata selle lugejast või kirjutajast, siis kvalitatiivse kontentanalüüsi puhul on tähendus kirjutaja ja lugeja mõtetes. Teksti sisu ja selle tähendus võivad varieeruda sõltuvalt lugejast ning ühtlasi tuleb arvestada, et ka teksti autor kirjutab erinevat sõnumit erinevates situatsioonides. Seepärast on kvalitatiivse kontentanalüüsi puhul oluline uurida ka konteksti, milles tekst produtseeriti. Seega, kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab saada ülevaadet tekstist kui tervikust, mida ei ole võimalik eraldiseisvateks osadeks kategoriseerida ja kokku lugeda. (Gall et al 1996).

3.2 Analüüsiühik

Kontentanalüüsis on analüüsiühikuks:

- 1) *Online*-väljaandes: üks terviktekst/artikkel/kajastus;
- 2) Kommentaariumis: üks *online*-väljaande kommentaariumi lisatud kommentaar.

Autor analüüsib *online*-väljaande teksti kvantitatiivselt ja *online*-väljaande kommentaare kvalitatiivselt. Kokku analüüsib autor 34 *online*-väljaannetes avaldatud meediakajastust ning 530 valimisse jäänud kommentaari. Seega on uurimistöös kasutatud ühtekokku 564 analüüsiühikut

3.3 Kategooriate süsteem

Meediakajastuse kodeerimisjuhendi kategooriate süsteemi töötas autor välja seminaritöö (Keisk 2010) raames. Bakalaureuse töös eraldas autor mõned kategooriad teineteisest ning võttis meediakajastuse kodeerimisjuhendist välja kategooriad, mis analüüsivad kommentaare. Kommentaaride jaoks töötas autor välja eraldi kodeerimisjuhendi. Kahte eraldi kodeerimisjuhendit kasutas autor selleks, et kogu kodeerimise süsteem oleks lihtne ja loogiline. Kategooriate süsteemi loomisel lähtus autor uurimisküsimustest ja töö eesmärgist.

Meediakajastuste kodeerimisjuhendis on 16 kategooriat ja kommentaaride kodeerimisjuhendis 28 kategooriat. Kahe kodeerimisjuhendi kategooriad erinevad teineteisest oluliselt, kuna meediakajastuste uurimise eesmärgiks on vaadelda, kas neis esineb autoripoolseid hinnanguid ja emotsioone ning kuidas need emotsioonid avalduvad. Kommentaaride analüüsimisel on eesmärgiks välja selgitada kommentaarides väljenduvad emotsioonid ja müüdid. Sellest tulenevalt on kommentaaride kodeerimisjuhend ka mahukam.

3.4 Meediakajastuste kodeerimisjuhend

Artiklite kodeerimisel on analüüsiühikuks üks artikkel. Valimisse valitud artikleid, mida oli kokku 34, kodeeris töö autor. Kõiki 34 artiklit kodeeriti 5 kategooria abil

Kokku tuli töö autoril 34 kodeeritava artikli põhjal teha $1 \times 34 \times 16 = 544$ otsust (vt kodeerimisjuhend Lisa1.)

Kodeerimisjuhend jaguneb viieks kategooriaks:

Esimene kategooria „**Artikli üldtunnused**“ (A1-A6) annab ülevaate sellest, millisest väljaandest on artikkel võetud ning millises žanris see on kirjutatud. Žanr on oluliseks taustatunnuseks, mis võimaldab teha järeldusi selle kohta, milline on olnud ajakirjanike võimalus lisada oma arvamusi ja hinnanguid artiklisse konkreetsest žanritüübist lähtuvalt. Esimese kategooria abil saab kodeerida kuupäevi, artikli autorit ning üldiseid artikli tunnuseid.

Teine kategooria „**Artikli pealkirja iseloomustus**“ (B1) annab ülevaate pealkirjas esinevate emotsioonide kohta.

Kolmas kategooria „**Kõneisik, kelle kommentaare artiklis kasutatakse**“ (C1-C2) selgitab välja, kas ajakirjanikud on kasutanud oma uudistekstide illustreerimiseks ja emotsiooni lisamiseks kõneisikute tsitaate.

Neljas kategooria „**Artikli sisu iseloomustus**“ (D1-D5) aitab kodeerimistabeli abil välja selgitada, kas autor on lisanud uudisteksti omapoolseid hinnanguid ja arvamusi. Antud kategooria abil saab teada, kas allikate seisukohti on artiklites võimendatud ning mida allikad on öelnud liiklusõnnetuse kohta. Veel selgub selle kategooria abil, kas ja kui palju kommentaare oli uudistekstide juures.

Viimane kategooria „**Artikli fotomaterjal**“ (E1-E2) selgitab välja, kas uudisteksti autor on emotsiooni lisamiseks uudistekstile juurde lisanud ka fotomaterjali ning kas see on ka allkirjastatud.

Enamus kategooriatest eeldavad etteantud valikuvariantide vahel kõige sobilikuma kasuks otsustamist.

3.5 Kommentaaride kodeerimisjuhend

Selleks, et saada kommentaaridest ning nende sisust üldisemat pilti, tuli autoril välja töötada kommentaaride jaoks kodeerimisjuhend, mille abil püstitatud uurimisküsimustele vastuseid leida. Selleks luges autor kõige pealt läbi 100 esimest uudistekstidele kirjutatud kommentaari, ning nende põhjal märkis välja tekkinud kodeerimise kategooriad. Edasi jätkus analüüs samal meetodil ning kommentaaride kodeerimise käigus lisandus veel paar kategooriat. Kodeerimisjuhendi abil paigutusid kategooriatesse nii oletused, ettepanekud, väljenduvad müüdid, domineerivad suhtluseesmärgid kui ka emotsioonid.

Emotsioonid, mida uurimistöös kodeeriti tuletati samuti esimese 100 kommentaari läbi töötamisel. Autor luges läbi esimesed 100 kommentaari ning järeldas iga kommentaari põhjal, missugust põhilist emotsiooni kommentaar väljendab.

Kommentaaride kategooriate süsteem jaguneb viieks põhiosaks, mille alla on koondatud eraldi alateemad analüüsi sügavamaks muutmiseks.

Kodeeritavaid kommentaare on kokku 582 (neist 52 paigutusid kategooriasse „Kontekstist väljas olevad kommentaarid“. Neist 370 on Õhtulehe kommentaarid ja 212 on Eesti Päevalehe kommentaarid. Kommentaaride analüüsimiseks koostas autor eraldi kodeerimisjuhendi, mis selgitab viie põhiosa kaudu välja kommentaariumites esinevad emotsioonid ja väljenduvad müüdid. Muu hulgas saab kodeerimisjuhendi abil kindlaks määrata ka eesmärgi ja põhjuse miks kommentaariumites kommenteerimas käiakse.

Kokku on kommentaaride kodeerimisjuhendis viis põhiosa, mis jagunevad kõik omakorda veel ka alateemadeks.

Esimene kategooria on „**Kommenteerija domineeriv emotsioon**“ (1A-1I) kodeeritakse domineeriv emotsioon kommentaarist. Bakalaureusetöö põhiliseks eemärgiks on välja selgitada emotsioonid ja müüdid, seega ei pidanud autor oluliseks hakata välja tooma artikleid ja nende pealkirju, mille põhjal on kommentaar kirjutatud ega ka kuupäeva kuna kommentaar postitati.

Teine kategooria „**Õnnetuse põhjuste oletus**“ (2) toob välja kommenteerijate poolt välja pakutud võimalused, milleks õnnetus aset leidis. See kategooria paigutab kommenteerijate oletused samaaegselt ka väljenduvate müütide konteksti.

Kolmas kategooria „**Varasem negatiivne kogemus**“ (3A-3D) annab ülevaate sellest, kuidas kommenteerijaid õnnetust tõlgendavad. Paljudel kommenteerijatel tekib varasema negatiivse kogemuse tunne, mille nad on ise läbi elanud. Kategooria jaguneb

alateemadeks, mis hõlmavad endas erinevaid negatiivseid kogemusi seoses liikumisvahenditega, ilmastikoludega ja asukohaga.

Neljas kategooria „**Domineeriv suhtluseesmärk**“ (4A-4M) selgitab põhjuseid, miks inimesed kommenteerima hakkavad ning mis on nende põhiline sõnum, mida nad edastada soovivad seoses liiklusõnnetusega.

Viies kategooria „**Kommentaariumites väljenduvad müüdid**“ (5A-5D) annab võimaluse kommentaaridest lugeda välja võimalikud tekkivad müüdid, mis on põhjustatud nii informatsiooni puudulikkusest meedias kui ka kommenteerijate soovist lahkunu kohta veel midagi head öelda.

Seminaritöö raames kodeeris autor lahti järgnevad emotsioonid kommentaaride põhjal ning sama emotsioonide kodeerimise põhimõttega jätkas autor ka bakalaureusetöös.

Emotsioonid on kodeeritud järgnevalt:

1. rõõm- *jumal tänatud, et keegi süütu ette ei jäänud . . .* (426)- autor kodeeris selle emotsiooni rõõmuks
2. lootus- *Kiiret paranemist Imre! Loodetavasti saad kindlustuselt uue Discovery 3-e :)* (278)- autor kodeeris selle emotsiooni lootuseks
3. kurbus- *„Valus on mõelda, et sa nii traagiliselt pidid minema :’(Olgu muld Sulle kerge, kallid Olka ja tea, et igatseme Sind !!!!!“* - töö autor kodeeris selle emotsiooni kurbuseks
4. jõuetus- *„Miks Oliver!!!!:’(“*, - autor kodeerib selle emotsiooni jõuetuseks
5. abitus- *„Kahjuks liikluses on juba kors selline, et elud lõppevad tänapäeval liiga vara ja noorelt. Ei tahagi sellest üldsegi ettekujutust .Niigi on sel suvel ja igal aasta ajal juhtunud nii mõndagi. Ei jääd muud üle kui elu edasi elada ,kus elu pooleli jäi. Tunnen omastele kaasa „*-autor kodeerib selle emotsiooni abituseks
6. viha- *„kurat, kõik peaks maha lööma“* - töö autor kodeerib selle emotsiooni vihaks
7. ärevus- *„ Kas mitte jälle ei võtnud ühte elu kinnitatud turvavöö“* -autor kodeeris selle emotsiooni ärevuseks, kuna pidevalt on räägitud et turvavöö päästab elusid, siis selle õnnetuse puhul põles juht autosse, kuna ei saanud turvavööd lahti
8. hirm- *no nii! kohe tulevad kommiad kes hakkavad kõiki mõrtsukateks sõimsma. enne mõelge mis oli põhjus ja siis tehke oma otsus!põhjus oli ju libe tee.* - töö autor kodeeris selle emotsiooni hirmuks teiste kommentaaride ees.
9. segadus- *Miks su õde küll selle ülejoonud juhiga koos sõitma ronis?* (375)- töö autor kodeeris selle emotsiooni segaduseks.

4. KONTENTANALÜÜSI TULEMUSED

Peatükis on tabelite ja jooniste näol kõige olulisemad kvantitatiivse analüüsi andmed välja toodud ning suurem osa peatükist on ülesehitatud kvalitatiivse analüüsi lahti seletamiseks ning tulemuste esitamisele.

4.1 Kvantitatiivse kontentanalüüsi tulemused

Alljärgnevalt on välja toodud artiklite tunnused, mis on ilmsiks tulnud artiklite kodeerimisprotsessi käigus.

4.1.1 Artiklite üldised tunnused

Analüüsitud 34-st *online*-väljaande artiklist ilmusid 19 Eesti Päevalehes ja 15 Õhtulehes. Valdav enamus analüüsitud meediakajastusest oli lühiuudised ning uudisllood. Lühiuudiseid oli kokku 20 ning uudislugusid 14. Enim lühiuudiseid kirjutati Eesti Päevalehe toimetajate poolt, kokku 14 lühiuudist ning Õhtulehe toimetuse kirjutati kuus lühiuudist. Pikemaid uudislugusid oli kokku 14 ning valdava enamuse, üheksa tükki, kirjutati Õhtulehe toimetuse. Eesti Päevaleht on kirjutanud noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetusest vaid viis uudislugu.

Analüüsi tulemusena saab öelda, et Eesti Päevalehes ilmunud meediakajastused noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste kohta on kirjutatud lühiuudisena. Põhirõhk lühiuudises on detailide edastamisel ning vajaliku info toimetamises lugejale. Õhtulehe meediakajastused on eelkõige pikemad uudisllood, mis sisaldavad rohkem detaile õnnetuse asjaolude kohta.

Meediakajastusi vaadeldes võib öelda, et ajakirjanikest kõige enam kajastas noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetusi Mari-Leen Albers (Õhtuleht), Sander Silm (Õhtuleht), Kerttu Kaldoja (Eesti Päevaleht), Merilin Kruuse (Eesti Päevaleht) ja Urmas Jaagant (Eesti Päevaleht). Kõik eelpool mainitud viis ajakirjanikku kajastasid antud teemat kolmel korral *online*-väljaannetes.

Tabel 1. Uurimistöö valimi moodustavate artiklite ja kommentaaride arvuline jagunemine väljaannete lõikes

VÄLJAANNE	ARTIKLIED	KOMMENTAARE
Eesti Päevaleht	19	212
Õhtuleht	15	370
KOKKU:	34	582

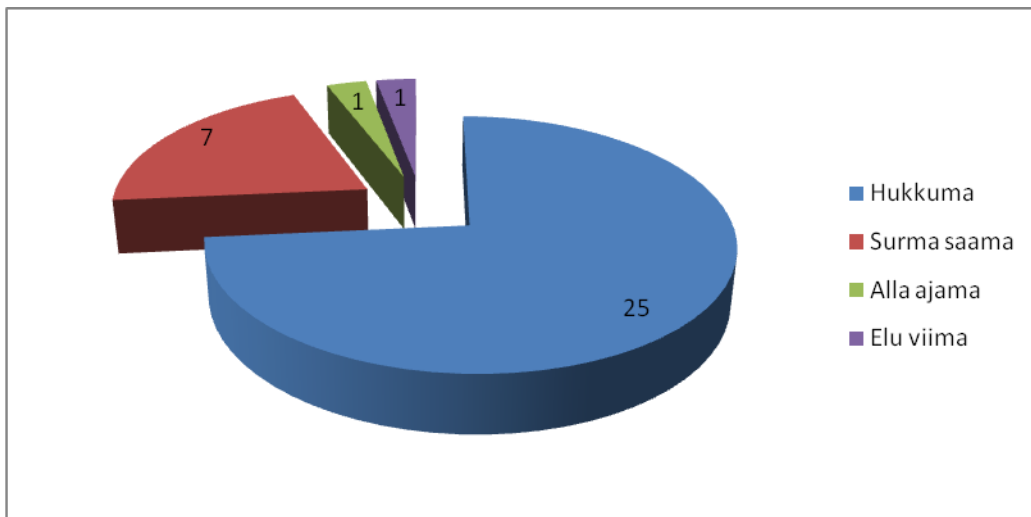
4.1.2 Artiklite pealkirjades esinevad emotsioonid

Analüüsitud 34-st meediakajastusest oli üheksal juhul kasutatud pealkirjas erinevaid emotsionaalseid omadussõnu või rohkelt kirjavahemärke. Emotsionaalseid omadussõnu ei olnud kasutatud 25 korral 34st.

Analüüsi tulemusena saab väita, et enim emotsionaalseid omadussõnu sisaldavaid pealkirju lisavad oma lugudele eelkõige Õhtulehe ajakirjanikud. Õhtulehes oli kasutatud viiel korral emotsionaalseid omadussõnu pealkirjades ja Eesti Päevalehes kasutati emotsionaalseid omadussõnu pealkirjades neljal juhul üheksast. Emotsionaalseid omadussõnu pealkirjades ei kasutanud ajakirjanikud 25 korral. Neist kümnel korral Õhtulehe ajakirjanike poolt ja 15 korral Eesti Päevalehe ajakirjanike poolt. Analüüs tõi välja, et ajakirjanikud pigem ei lisa oma uudistekstidele emotsionaalseid pealkirju.

Põhilised sõnad, mida ajakirjanikud noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste puhul pealkirjades kasutasid olid *surma saamine, hukkumine, elu viimine ja alla ajamine*. (Joonis 2)

Neid sõnu kasutati erinevates käänetes. Näiteks *hukkunu, hukkus, viis surma, sai surma, ajas alla, viis elu*.

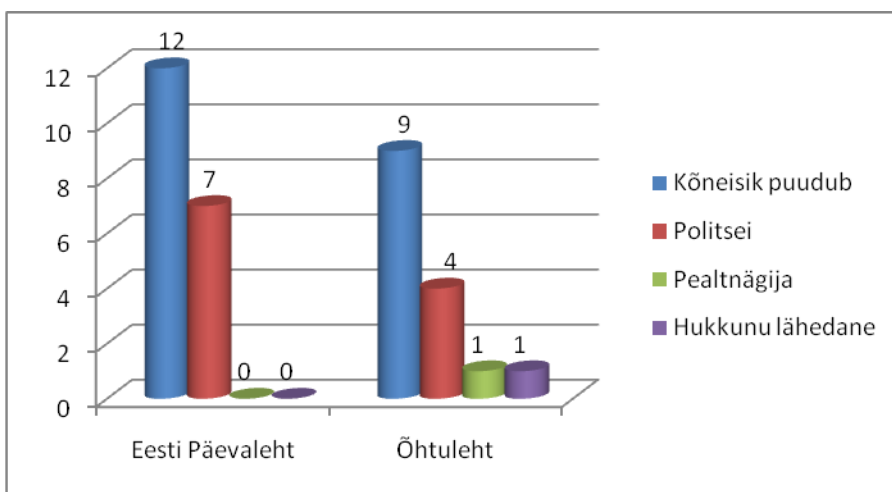

Joonis 2. Sõna „surm“ kasutamine pealkirjades ning selle ümbersõnastamine

Surmast kirjutades kasutasid ajakirjanikud sõnu ja väljendeid, mis surmale küll viitasid, ent ei öelnud seda mitmel korral otseselt välja. Ühelt poolt kasutati tegusõnu, mis sõna „surm” asemel rääkisid surma põhjusest (alla ajama, elu viima). Teisalt kasutati surmast rääkima hakkamisel enne sissejuhatavat informatsiooni, mitte ei öeldud seda esimeses lauses korraga välja.

4.1.3 Kõneisikute kasutamine meediakajastustes

Kui tavaliselt kasutavad ajakirjanikud oma uudislugude avalõikudes kõneisikute tsitaate, siis surmaga lõppenud meediakajastuste puhul pigem tsitaate ja ütlusi ei kasutata. Analüüsitud 34st uudistekstist vaid 13 juhul kasutati artiklite avalõikudes tsitaate. (Joonis 3)

Joonis 3. Kõneisikute tsitaatide kasutamine uudistekstides

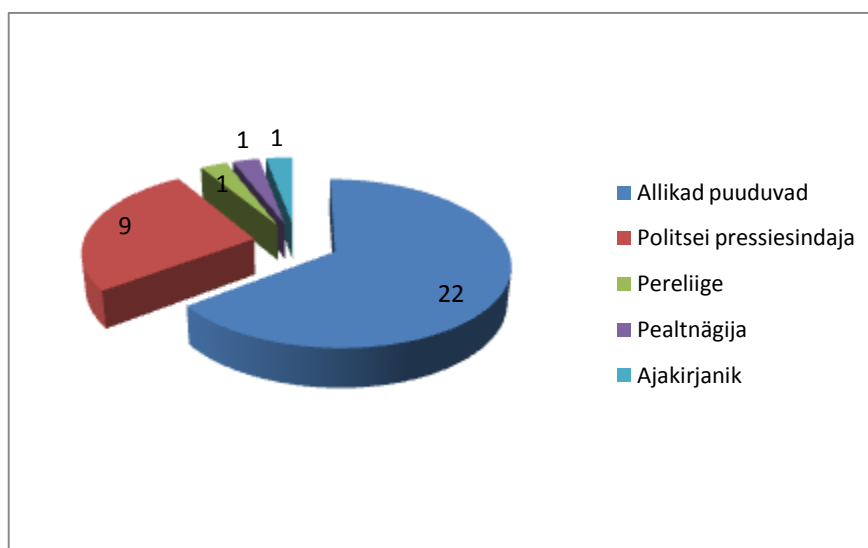
Nagu eelpool mainitud kasutasid ajakirjanikud kõneisikute kommentaare vaid 13 korral 34st. Kõneisikute poolt antud kommentaarid olid erapooletud ning neutraalse sisuga, tuginedes eelkõige õnnetuse asjaoludele ning faktidele. Kõneisikute kommentaarid jagunesid *online*-väljaannete lõikes: seitsmel korral Eesti Päevalehes ja kuuel korral Õhtulehes. Põhilised kõneisikud, kes uudistekstides oma kommentaare jagasid olid politseinikud ja politsei pressiesindajad.

4.1.4 Artikli sisu iseloomustus

Analüüsitud 34st uudistekstist viie puhul tõlgendas autor emotsionaalsed kirjeldavad omadussõnad emotsioonide edastamiseks. Emotsioone uudistekstides edastas kolmel korral Õhtulehe ajakirjanik ja kahel korral Eesti Päevalehe ajakirjanik. Kolmel korral, mil Õhtulehe ajakirjanik enda hinnanguid ja hoiakuid artikli sees kasutas, kommenteeris ja andis ta hinnanguid automarkide kohta, kasutas kirjeldavaid hinnangulisi sõnu nagu lohistama, vedama jne.

Uudistekstide tonaalsust mõjutasid suuresti autori hoiakud, kuna just autor on see, kes saab suunata loo tonaalsust nii allikate valikuga kui ka emotsionaalsete omadussõnade kasutamisega.

Analüüsi tulemusena saab väita, et analüüsitud artiklitest enam kui pooled, ei sisaldanud ajakirjanike poolseid hinnanguid ja hoiakuid. Analüüsitud 34st uudistekstist 29 puhul ei olnud märgata autoripoolseid hinnanguid uudistekstile. Õhtulehe ajakirjanike poolt ei edastatud oma emotsioone 13 korral ning Eesti Päevalehe poolt ei edastatud 16 korral oma hinnanguid.

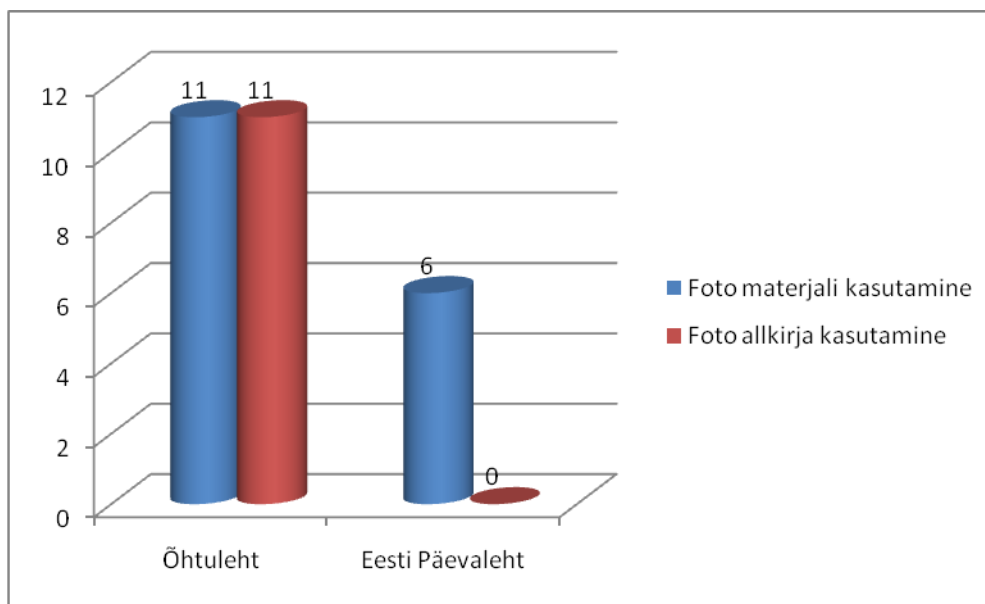
Joonis 4. Allikate kasutamine uudistekstides

Noore inimese surma kajastavates uudistekstides autorid pigem ei kasutanud allikate tsitaate ja ütlusi. Rohkem kui pooltest analüüsitud artiklitest ei kasutatud õnnetuse kommenteerimiseks allikate ütlusi. Kokku vaid 12 korral kasutati ajakirjanike poolt allikaid. Üheksal korral oli allikate kasutamise puhul tegu kas politseiga või politsei pressiesindajaga, kes rääkis õnnetuse faktidest. Faktide all on seejuures mõeldud sündmuste käigu, surma põhjuste ja juhtunu selgituseks väljatoodud asjaolusid. (Joonis 4)

22 juhul on autor märkinud allikate puudumise uudistekstides, see tähendab, et uudisteksti autor ei kasutanud uudisteksti emotsionaalsemaks ja ilmekamaks muutmiseks mitte ühegi allika kommentaare. Uudistekst tugines 22 juhul faktidel ning konkreetsetel sündmuste kirjeldusel.

4.1.5 Fotomaterjal ja fotode allkirjad artikli kõrval

Fotomaterjali kasutati meediakajastuse puhul täpselt pooltel juhtudel ehk 17 korral 34st. Fotomaterjali kasutamine uudistekstide kõrval on tingitud ka uudisteksti žanrist, kuna Eesti Päevalehe artiklid olid enamuses lühikesed uudisnupud, siis ei lisanud autor sellele fotomaterjali.

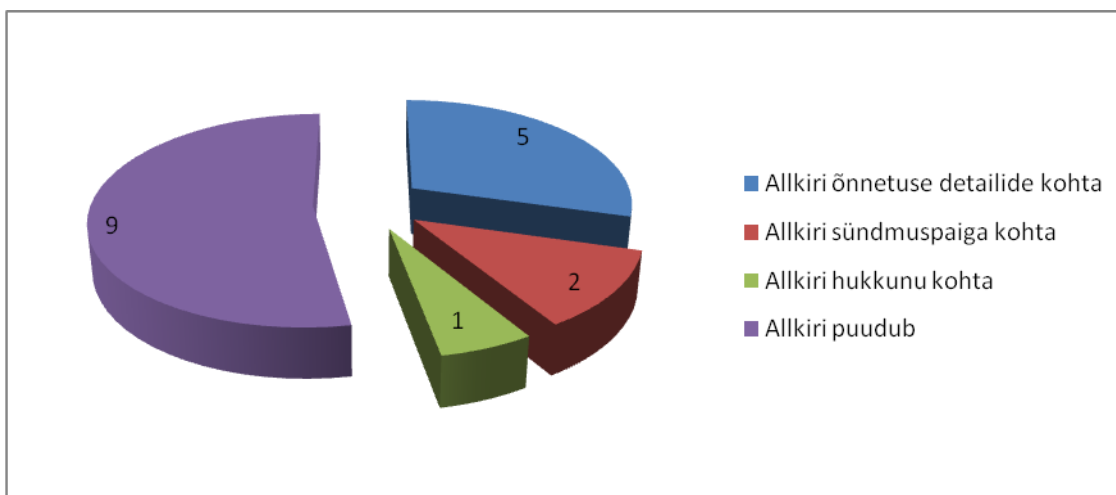

Joonis 5. Fotomaterjali ja allkirjade kasutamine uudistekstide kõrval

Uudistekstide analüüsi põhjal saab autor öelda, et valimisse kuulunud uudistekstidest kasutas Öhtuleht rohkem fotomaterjali. Ning ka Öhtulehe uudistekstid sisaldavad

fotomaterjali allkirju. Eesti Päevalehe kuuel fotomaterjaliga uudistekstil ei olnud ühelgi foto allkirja lisatud. (Joonis 5)

Kokku 34 uudisteksti oli kõrval vaid 17 juhul kasutatud fotomaterjal, mida allkirjastati vaid kaheksal juhul Õhtulehe ajakirjanike poolt. Eesti Päevaleht ei lisanud ühelegi fotole allkirja. Kokku kasutas fotomaterjali Õhtuleht 11 korral ning Eesti Päevaleht kuuel korral. (Joonis 6)

Joonis 6. Fotomaterjali allkirjastamine

4.1.8 Kommentaaride arv uudisteksti juures

Kokku kirjutasid kommentaatorid 34 uudisteksti juures olevatesse kommentaariumitesse 582 kommentaari. Neist 370 oli kirjutatud Õhtulehe uudistele ja 212 Eesti Päevalehe uudistele. (Tabel2) Samas oli kogu kommentaaride arvust 52 kommentaari kirjutatud konteksti väliselt, ning need kodeerimisel valimisse ei sobinud.

Tabel 2. Uudistekstid ja neile kirjutatud kommentaaride arv

Eesti Päevalehe uudistekstid	Kommen- taaride arv	Õhtulehe uudistekstid	Kommen- taaride arv
Lääne-Virumaal hukkus liiklusõnnetuses neli inimest	56	Tallinnas hukkus avariis 17aastane noormees	89
13-aastane poiss hukkus trolli rataste all	43	Mees ja naine said rängas laup-kokkupõrkes surma	68
Valgamaal hukkus bussiavariis 2 meest, 10 inimest sai vigastada	21	Liiklusõnnetus Laagna teel viis inimeselt elu	42

Raskes liiklusõnnetuses hukkus kaks ja sai vigastada 5 noort	17	Jõgevamaal hukkus liiklusõnnetuses noor mees	36
Paldiski maanteel hukkus liiklusõnnetuses inimene	16	Saaremaal hukkus liiklusõnnetuses kaheksa-aastane poiss	35
Lasnamäe kanalis hukkus avariis teinud autojuht	13	Järvevana teel hukkus avariis inimene	31
Purjus juht ajas lapsed alla	11	Üliraskes liiklusõnnetuses hukkus kaks inimest	30
Teismeline mopeedijuht hukkus liiklusõnnetuses	10	Pärnumaal hukkus liiklusõnnetuses 18aastane neiu	23
Saaremaal hukkus liiklusõnnetuses noor mees	8	BMWga vastu puud: üks surnud, kaks vigastatud	18
Teele jooksnud noormees hukkus veoauto all	6	Lapse surnuks sõitnud trollijuht kuulatakse üle veebruaris	16
Tallinna-Tartu maanteel hukkus avariis autojuht	6	Nikolai sõitis teelt välja vastu puud surnuks	13
Ida-Virumaal hukkus liiklusõnnetuses kaks noorukit	6	Saaremaal hukkus liiklusõnnetuses noormees	10
Traktori alla jäänud seitsmeaastane laps hukkus	3	Purjus politseikomissar sõitis ratturi surnuks	9
Teelt välja paiskunud autos hukkus noormees	2	Pärnumaal hukkus liiklusõnnetuses noormees	4
Tallinn-Tartu maanteel hukkus liiklusõnnetuses noor mees	2	Noor mees sai autobussilt surmava löögi	3
Kahe auto kokkupõrkes hukkus 21aastane noormees	1	-	-
Tartumaal hukkus liiklusõnnetuses kaks noort	0	-	-
Nooruk kihutas end sportautoga surnuks	0	-	-
Tallinnas hukkus rängas liiklusõnnetuses noor mees	0	-	-

Kommentaari arv erinevate uudistekstide kõrval varieerus väga tugevalt. Ühel korral ulatus kommentaaride arv kuni 89. Ning kolmel juhul ei olnud kommentaatorid uudisteksti juures üldse oma arvamust avaldanud. Keskmine kommentaaride arv uudise kõrval on 13-20 kommentaari uudise kohta.

Avalikkus reageeris enim uudistekstidele, mis kajastasid kas väga noore lapse või nooruki hukkumist. Samas kirjutati väga palju kommentaare ka uudistekstidele, mis kajastasid rohkem kui ühe inimese hukkumist liiklusõnnetuse tagajärjel.

Nagu juba eelpool mainiti oli rohkem kommentaare kirjutatud Õhtulehe uudistekstidele, sama tendents on näha üldiselt ka kommentaaride arvult ühe uudisteksti juures. Kui Eesti Päevalehes ulatus vaid ühel korral kommentaaride arv üle 50, siis Õhtulehe uudistekstide juures olevate kommentaaride puhul on näha, et koguni kahel uudistekstil on rohkem kui 50 kommentaari ning lisaks on veel viiel uudistekstil enam kui

30 kommentaari. Kommentaaride arvuline kõikumine väljaannete lõikes võib olla tingitud ka uudisteksti žanrist ning väljaande suunitlusest.

4.2 Kvalitatiivse kontentanalüüsi tulemused

Järgnevalt on esitatud kvalitatiivse kontentanalüüsi tulemused.

4.2.1 Kommenteerijate domineeriv emotsioon kommentaariumites

Sarnaselt seminaritöös (Keisk 2010) leitud emotsioonidele, esines samu emotsioone ka bakalaureusetöö raames analüüsitud kommentaariumites. Lisaks tuli analüüsi käigus ilmsiks ka teisi emotsioone, mida seminaritöös analüüsitud kommentaarid ei väljendanud.

Põhilised emotsioonid, mida kommentaariumites enim väljendatakse on: hirm, rõõm, lootus, kurbus, jõuetus, abitus, viha, segadus ja ärevus. Emotsioonid nagu segadus ja hirm on need tunded, mis ilmsid alles bakalaureusetöö raames analüüsitud kommentaaridest. Kõik emotsioonid, mida eelpool mainiti on kommentaaridest välja kodeeritud, mis tähendab, et need ei esinenud kommentaarides antud kujul vaid olid kommentaaride sisse kirjutatud.

Paul Ekman (1982) on välja toonud nimekirja põhitundmuste ehk emotsioonide kohta. Käesoleva uurimistöö raames kodeeris autor järgnevaid tundmusi Ekmani nimekirjast: hirm, kurbus, rõõm, viha. Teised emotsioonid, mis kommentaarides ilmnevad, on Ekman (1982) liigitanud omavahelisel kombineerumisel tekkinud emotsioonideks. Nendeks tundmusteks on antud uurimistöö puhul segadus, ärevus, jõuetus, abitus ja lootus.

Järgnevalt annab autor ülevaate pingereana kommentaariumites väljendunud emotsioonidest.

1. **Kurbus**- on kurva meele, hingevalu, ka haleduse tundega seotud hingeline seisund, mis ajendab kommentaatoreid kirjutama kommentaare, mis väljendavad kahjutunnet.

Emotsiooni, kurbus, kodeeris autor järgnevate kommentaaride kaudu:

„selle asja kohta öeldakse ,et looduslik valik .Sel juhtumil loodus valis vale inimese

„(73)

„äärmiselt kurb lugu, teadsin kaudselt hukkunud. üks armsamaid poisse ülds :((74)

kurb jahkohe nii kurb et nutt tuleb peale..... “(74.1)

„kAHJU:(„(104)

„/Kahju väga kahju.“(151)

2. **Viha**-on vaenulikkuse ja ärritusega seotud väga tugev tunne, mida kommentaarides väga palju väljendatakse. Viha representeeritakse kommentaarides erineval moel. Põhiline väljund viha edastamiseks kommentaariumites oli süüdistamine ning süüdlase otsimine. Kuid samas ka vaenulikkuse välja näitamine teiste kommenteerijate suunas.

„Kaks inimest said surma olge natukenegi kaastundlikumad. Eesti rahvas on õel, seda ma ei väsi kordamast“ (32)

„issand te olete idikad tra mul õde sai sellest surma viga ei olnud autos viga oli juhis kes oli ülejoonud!!!!!! vaatake ikka mida kirjutate „(374)

Viha representeerimist täheldas autor ka teiste kommenteerijate suunas. Välja toodud tsitaatidest kahe puhul on selgelt näha, et oma viha suunatakse just teiste kommenteerijate suunas.

„kurat küll, pimedad olete roolis või, kuradi tibra kari. pidureid ei märka kasutada, aind kihutada. aind tapetakse inimesi ja loomi teedel. vördjad.“ (41)

3. **Segadus**- on häiritud ning hämmeldunud olek. Sarnaselt eelpool nimetatud emotsioonidega leidis ka emotsioon, segadus, laialdast representeerimist kommenteerijate poolt. Põhiline küsimus või mure kommenteerijatel tekkis selle üle, et miks pidi nende tuttav või lähedane inimene just selle juhi autosse istuma. Kommentaarides väljendus väga selgelt kommenteerijate nõutus ning kahevahel olek, paljud kommentaarid väljendasid küsimusi, millest paistis selgelt välja kommenteerijate segadus ning samas ka märke varajasele reaktsioonifaasile.

„Kaastunne! Miks su õde küll selle ülejoonud juhiga koos sõitma ronis?“ (375)

„Inimene on kaotatud nii või naa. Kurb on see igal juhul. Mis kurat see sunnib küll jooma ja joomase peaga rooli ronima. Teisalt on see nagu looduslik valik. Jumal tänatud, et mõne teise normaalsete autoga kokku ei põrganud!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!“ (388)

4. **Hirm**-on erutus seisund, mida põhjustab selgesti tajutav oht, suur kartus ning teadmatus. Õhtulehe meediakajastuse „Üliraskes liiklusõnnetuses hukkus kaks inimest“ kommentaaridest ilmnas koheselt esimese kommentaaris ka kommenteerija poolne hirmu kajastamine. Kommenteerija poolne postitus kajastas hirmu teiste kommenteerijate ees. Emotsiooni hirm, väljendavad kommentaarid põhjustavad kommentaariumis ahelreaktsiooni. Sarnaselt eespool postitatud kommentaaridele, lisasid ka teised kommenteerijad kommentaariumisse erinevaid postitusi, mis väljendasid hirmu liikluse, teise liiklejate ning ka teiste kommenteerijate ees.

„no nii! kohe tulevad kommiad kes hakkavad kõiki mõrtsukateks sõimsma. enne mõelge mis oli põhjus ja siis tehke oma otsus! põhjus oli ju libe tee.“ (1)

5. **Abitus**-on hingeline seisund, kui inimene tunneb end oskamatu ja toime tulematuna. Kommentaarides on ennast väljendatud selliste sõnade abil nagu issand jumal, mäng eluga jne.

„Jube ,kaugele me selle tempoga jõuame, mis?“ (17)

„Issand Jumal, see on ju lihtsalt kohutav! Troll sõidab lapsest üle?! „(309)

6. **Jõuetus**-on nõrkuse ja võimetuse emotsioon, mis kommentaarides väljendus oma seisukohtade esitlusega ning näidates välja oma jõuetust olukorda muuta või parandada. Emotsiooni kodeerimisel tuli autoril lähtuda kommenteerijate tähelepanekutest ning välja kodeerida emotsioon jõuetus kommentaaride seest.

„oh, jumal küll...Täna on nii palju kurbasid uudiseid...nüüd veel see ka...“ (2)

„oh kui jube : („(114)

„Õudne :S“ (345)

7. **Ärevus**-on pingest või ohutundest tulenev erutus, rahutus või elevus, mis väljendus kommentaarides inimeste pahameelena iseenda laste kaitsmise suhtes. Antud emotsiooni väljendasid inimesed, kes tundsid ennast situatsiooniga puudutatuna või kuidagi suhestatud olevat. Võrreldes antud emotsiooni teistega on selgelt näha, et emotsioon, nagu ärevus, leidsid kajastamist vaid mõnel juhul. Ühes kommenteerijas tekitas ärevuse tunnet mõte sellest, et tema elukoht on õnnetuse sündmuse kohale väga lähedal ning kommenteerija tunneb ärevust selle üle, et kuidas saaks sellise asja eest oma lapsi kaitsta.

„Elan seal päris lähedal. Masendav. Kuidas oma last sellise saasta eest kaitsta?

Miks pole politseil õigust säherdust vördjat kohapeal maha lasta? „(412)

8. **Rõõm**-on hingeline heaoluseisund samas ka heameel millegi või kellegi üle. Seminaritöö (Keisk2010) raames emotsiooni, rõõm, analüüsitud kommentaariumites ei esinenud, kuid bakalaureusetöö raames esines antud emotsioon Eesti Päevalehe uudisteksti „*Paldiski maanteel hukkus liiklusõnnetuses inimene.*“ kommentaarides. Uudistekst tekitas kommenteerijates palju erinevaid emotsioone, kuid autor kodeeris emotsiooni rõõm kommentaaridest välja. Antud emotsioon esines järgneval kujul:

„jumal tänatud, et keegi süütu ette ei jäänud . .“ (426)

9. **Lootus**-on soovi või unistuse täitumise ootus ning usk millegi paremaks muutumisest. Emotsioon lootus on Ekmani (1982) järgi omavahelisel kombineerimisel saadud tundeelamus. Kommentaariumis oli see emotsioon liiklusõnnetusega seoses vähe

levinud. Autor kodeeris mõnel korral antud emotsiooni kommentaaridest välja. Antud juhul oli tegu hea sooviga liikluses kannatada saanud inimestele. Kommentaarid on kirjutatud Eesti Päevalehe artiklile „*Tallinna-Tartu maanteel hukkus avariis autojuht.*“ Kõik selle artikli juurde postitatud kommentaarid olid kaastundlikud ning sisaldasid emotsioone nagu lootus ja kurbus ning lisaks avaldati antud kommentaarides ka kaastunnet.

„*Imrele ead paranemist...*“ (277)

„*Kiiret paranemist Imre! Loodetavasti saad kindlustuselt uue Discovery 3-e*“ (278)

4.2.2 Müütide väljendamine kommentaariumites

Armstrongi (2006) müüdi definitsiooni põhjal võib järeldada, et müütide tekkepõhjusteks kommentaariumites on soov iseenda jaoks traumaatiline sündmus lahti mõtestada ning näha uusi võimalusi seoses liiklusõnnetutega.

Erinevad meediaväljaanded ja ka uudistekstid kajastavad liiklusõnnetusi erinevalt. Analüüsitud uudistekstidest osad oli lühiauudised, milles antakse lugejale edasi vaid põhilised teadmised ja faktid liiklusõnnetuse detailide kohta ning teine žanr, milles uudislugusid kirjutatakse, on pikemad uudislood, milles ajakirjanikud annavad detailsema ülevaate õnnetuse põhjustajatest. Lühemate uudistekstide lugejad väljendasid kommentaariumites müüte, mis olid tingitud informatsiooni puudulikkusest, mis on väga omane tunnus just traumaatilistele sündmustele. Teine põhjus, miks kommentaariumites müüdid väljendusid, on lugejate tugevad tunded ja emotsioonid, mis ei lase selgelt mõelda ning oma tundeid avaldada.

Samuti väljendusid müüdid kommentaariumites pikemate uudislugude kõrval, kuna sarnaselt eelpool mainitule on paljud kommenteerijad šoki kulgemise perioodis varajases reaktsioonifaasis, ning sellele perioodile on omased segased tunded ning teadmatus. Lisaks tekib lugejatel selles perioodis palju vastuseta küsimusi ning lugejad alles harjuvad olukorraga ning mõtestavad endale sündmust lahti.

Kommentaari analüüsi tulemusena saab autor väita, et kõige enam levinud müüt, mida kommentaariumites liiklusõnnetuste kohta väljendatakse on seotud **hukkunu idealiseerimisega**. Kommenteerijad räägivad hukkunust põhiliselt ülivõrdes ning omistavad hukkunule häid iseloomujooni. Eesti Päevalehe ja Õhtulehe kommentaaride analüüsi tulemusena toob autor näitena välja kommentaarid, kus hukkunust räägitakse ülivõrdes ning vaid head: .1. „*masa oli väga kena ja ilus tüdruk*“ (163) 2. „*Toredad*

inimesed olid!!!!“ (37) 3., „Mawulja!!!sa elasid ja jaad elama meie sudamesse!!!me kõik armastame sind!!!“ (161) 4. „siiamaani ei jõua kohale et teda pole enam,ei taha lihtsalt seda uskuda.üks toredamaid inimesi oli!(W)(L“ (162)

Teine müüt, mille kommentaaride analüüs välja tõi, on seotud **õnnetuse asjaoludega**. Kommenteerijad pakuvad oma postitustes välja erinevaid võimalikke oletusi ja põhjusi, miks õnnetus juhtus. Antud müüt võib eelkõige väljenduda selle tõttu, et lugejad kas ei ole uudisteksti täpselt läbi lugenud ning tuginevad oma oletustes ainult teistele kommentaaridele ning teisalt võib põhjuseks olla ka see, et kommenteerija mõistis loetud teksti valesti tänu tugevatele tunnetele, mis traumaatilise sündmusega tekivad.

1. „/Kahtlen, et seal oli mingi tehniline teema, küllap ikka pukett- **VÄIKE KOGEMUS, SUUR KIIRUS,ÄKKI KA VINDINE PEA**, kuigi see teadmine ei leevenda lähedaste kaotusvalu. **ÄKKI oleksid lähedased, tuttavad, sõbrad saanud midagi teha, et see sõit oleks jäänud sõitmata?** Tihti on nii, et ei sõandata hea sõbra-tuttava sõidukihku radikaalselt peatada, hiljem, aga tuleb selle eest kibedaid leinapisaraid valada. „(Sander, 2009)

2. „tegelik on vast ehk valed juhtimisvõtted, mis ei vastanud liiklusoludele ja ilmastikule. vbla aitas kaasa ka väsimus, või alc. pruukimine, ei oska öelda.“(1)

Kolmas põhiline müüt, mis kommentaaride analüüsi tulemusena väljendus, oli seotud **õnnetuse tähenduste pakkumisega kommentaariumites**. Kõikidel inimestel on olemas nn „kontrollitunne“, mis aitab inimestel kõigele mis juhtub seletust otsida. Selle müüdi tekkepõhjuseks Kommentaariumites on rõhumine loogilistele põhjustele. Kommentaariumites väljendus see müüt põhiliselt inimeste poolt välja pakutavate erinevate õnnetuse tähenduste variantidena. Kommentaariumites pakuti välja tähendusi, milleks õnnetus juhtus. Tähenduse variantidena pakkusid kommenteerijad välja võimalusi, et õnnetus juhtus kellelegi õpetuseks või näiteks kellelegi karistuseks või isegi sõprade kaitseks. Tähendustena pakutakse saatust ja samas ka kogemust. 1. „**SAATUSE IROONIA !** ! „(227)

Neljas müüt, mida kommentaariumites võib esineda on seotud **surmajärgse eluga**. Viimaste aastate trend on hukkunud inimese seostamine inglitega. Kommentaariumites pakutakse välja erinevaid lugusid, kuidas Jumal kutsub oma maapealse inglgi tagasi teiste juurde. Ning ka erinevates raamatutes on surma käsitledes kasutatud inglgi motive. Kuigi analüüsitud kommentaarid ja uudistekstid olid seotud noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetusega, ei tekkinud kommentaariumites surmajärgse elu müüte.

4.2.3 Õnnetuse põhjuste oletus kommentaarides

Õnnetuse põhjusi otsides püüavad kommenteerijad leida võimalikke õnnetuse asjaolude kohta käivaid teooriad. Põhjuste ja oletuse kaudu otsivad kommenteerijad justkui vastuseid, miks avarii tegelikult juhtus või miks üks või teine asi nii läks.

Kommentaari analüüs tõi välja, et kommenteerijad lisavad oma postitusi kommentaariumitesse kindla eesmärgiga. Üheks põhiliseks eesmärgiks kommenteerijate poolt on õnnetuse põhjuste oletus kommentaariumites. See tuleneb asjaolust, et *online*-meediakajastused täienevad pidevalt Interneti keskkonnas ning tihti ei ole kõige esimesed uudised väga detailsed. Pigem annavad esimesed uudised õnnetuse kohta teada vaid esimesi tähelepanekuid ning fakte. Ning hiljem kui ajakirjanikud on saanud politseilt või pressiesindajatelt täpsemat informatsiooni, täiendatakse ka meediakajastusi. Informatsiooni puudusest ning lünkade tõttu hakkavad kommenteerijad ise välja pakkuma oletusi asjaolude kohta.

Järgnevalt annab autor ülevaate esinenud oletustest pingereana alustades kõige enam levinud oletustest ning lõpetades kõige vähem levinud oletustega. Autor illustreerib oletusi tsitaatidega, mis on kommentaariumitest otse välja kirjutatud

1. **Suur kiirus**-Autojuhtide poolne kiiruse ületamine ja kihutamine oli põhiline oletus, mida kommenteerijad välja pakkusid. Osad kommenteerijad pakkusid oma postitustes välja isegi võimalikke kiiruseid ja piiranguid.

„Kiirus pidi ikka üpris ulmeline olema, kui auto nii ribadeks on“ (212)

2. **Joobeseisund**-Kommenteerijate seas samuti väga levinud oletus õnnetuse põhjuste kohta on ka autojuhtide nimetamine joodikuteks ning nende süüdistamine alkoholi tarbimises. Paar kommenteerijat pakkus välja ka erinevaid joobeastmeid teadmata tegelikke politsei fakte alkoholi joove kohta.

„Selle mehe joobeaste oli kaks langi. ta tahtis kahe posti vahelt läbi sõita.

Kui joobeaste oleks olnud üks lang siis oleks mees elus „(215)

3. **Turvavarustus**-Turvavarustuse ja selle kasutamine on kommentaariumites väga levinud oletus õnnetuse põhjuse kohta. Kommenteerijate poolt välja pakutud oletustest leiab kahepoolseid mõtteid. Ühelt poolt arvavad kommenteerijad, et turvavarustuse kasutamine oleks päästnud elu ning teiselt poolt oletatakse, et turvavarustuse kasutamine ei oleks mitte midagi muutnud.

„siin oleks turvavöö ilmselt päästnud, sest masin pole eriti sodi ja kiirus ei tarvitsenud just 150 olla.“(438)

4. **Sõiduk-** Üks paljudest oletustest, mis kommenteerijad on õnnetuse põhjuseks nimetanud, on auto süüdistamine või vale auto valik. Kommenteerijad nimetavad kõikvõimalikke autodega seotud tegureid, mis õnnetuse põhjustada võisid.

„Asi on ikka tavaliselt tagasilla veos ja võimsas mootoris mis kogenematuid juhte halvas mõttes üllatab. Sealt ka siis bemmide avariiderohkus ilmselt“
(358)

5. **Ilmastikuolud**-on üks paljudest oletustest, mida kommenteerijad representeerivad kommentaariumites. Õnnetuse põhjustajana pakuvad kommenteerijad välja kõiki võimalikke ilmastiku tingimusi, mis võisid põhjustada liiklusõnnetuses. Välja pakuti nii vihma, lund, tuisku, lörtsi kui ka tugevat tuult.

„Kahjuks on paljud juhid unustanud ,kuidas libedaga sõita. See ka paljude avariide põhjus.“ (24.1)

6. **Narkojoove-** sarnaselt alkoholi tarbimises süüdistati õnnetuse põhjustajaid lisaks ka narkootikumide tarbimises.

„Ton oli laksu all. ainult see seletaks midagi!“ (215.3)

7. **Väsimus-** antud oletus ei kuulu kõige populaarsema põhjuse oletuse alla, kuid paaril juhul siiski pakkusid kommenteerijad välja, et liiklusõnnetuse põhjuseks oli juhi väsimus või siis roolis lausa magama jäämine.

„Väsimus, suur kiirus ja libe tee, nii see juhtub.“ (185)

8. **Metsloomad-** Ühel korral kõikide kommentaaride seast pakkus kommenteerija õnnetuse põhjuse oletusena välja metslooma teele jooksmise võimalust, ning põhjendab seda ka omapoolsete näidetega.

„ja tean .et vahest võib väike loom kaa nii ehmatada et vähe pole. aga tembeldatakse kohe kurat teab milleks ja kelleks.“ (196)

9. **Enesetapp-**Üks kommenteerija pakkus oletusena välja ka enesetapu aspekti. Teiste kommenteerijate poolehoidu kommenteerija sellega ei suutnud saavutada ning tema mõtte avaldus jäi vaid ühekordseks.

„ma pigem kahtlustaks enesetappu.“ (428)

4.2.4 Varasema negatiivse kogemuse jagamine kommentaariumites

Kodeerimise tulemusena võib väita, et üheks kommenteerimise põhjuseks on ka kommenteerijate varasem negatiivne kogemus, mida soovitakse teiste kommenteerijatega jagada. Kommentaarid, mida kommentaariumitesse postitatakse, on sisu poolest väga

erinevad. Kommenteerijad pakuvad välja erinevaid võimalikke varasemaid kogemusi nii liiklusõnnetuse asjaoludega kui ka asukoha ning sõidukiga seotud aspektidest.

Põhilisemad välja pakutud negatiivsed kogemused tuginevad kommenteerijate poolt läbielatud või tunnetatud kogemustel. Järgnevalt toob autor välja negatiivse kogemuse jagamise pingerea esinemissageduse kahanevas järjestuses.

Esiteks üks põhjus, mis kommentaaridest kõige enam välja tuli, oli kommenteerija **negatiivne kogemus seoses sõidukiga**. Kommenteerijad pakkusid omavahelise suhtluse käigus välja erinevaid liiklusvahendeid puudutavaid aspekte, mis on paljude liiklusõnnetuste puhul kommenteerijate arvates põhilised süüdlased. Lisaks veel toodi välja seisukohti, et teatud liiki sõidukid põhjustavad enam liiklusõnnetusi kui teist marki sõidukid. Üks põhiline automark, mis kogus enim vastuseisu kommentaariumites oli BMW. Mitmed kommenteerijad jagasid oma negatiivseid kogemusi liikluses just BMW-dega.

„Sorry, aga sõidan igapäev ja näen kahesuguseid BMW juhte: kas kihutajaid või liiklusetakistajaid“ (133.2)

Seoses sõidukiga tekkis paljudel kommenteerijatel isikliku kogemuse jagamise tunne. Välja toodi veel kommentaarides negatiivseid kogemusi seoses liiklusõnnetusi põhjustanud liinibussidega ja ka rongide ja trollidega. Väga detailseid näiteid oskasid kommenteerijad tuua noore posi surmaga lõppenud liiklusõnnetuse kohta, kus laps jäi trolli uste vahele ning lohises mitmeid meetreid trolli järel. Sarnastes juhtumites olnud kommenteerijad samastavad end õnnetuses osalenutega ning soovivad jagada oma kogemusi, lootes et see võib midagi muuta või andes hoiatava märguande teistele liiklejatele.

„Sõitsin trammiga viis peatust ja trammijuht jättis igas peatuses kellegi ukse vahele, see oli õudne. Vaevalt tegi ukse lahti kui juba andis signaali ja pani ukse kinni nii et vanemad inimesed jõudsin vaevalt esimesele trepi astmele. „(313)

Teine põhiline negatiivse kogemuse jagamine on seotud **liiklusõnnetuse asukohaga**. Kommenteerijad toovad näiteid varasemast elust ning juhtumitest, kus samas kohas on juhtunud palju sarnaseid õnnetusi. Kommentaariumites pakuti välja mitu erinevat paika, mis nn “tõmbavad õnnetusi” ligi. Kommenteerijad jagasid on igapäevaseid kogemusi õnnetuskohalt mööda sõitmisest. Üks kommenteerija tõi välja, et liigub antud marssuudil igapäevaselt ning märkis, et selle teelõigul on igapäevaseid kihutajaid väga palju, kes kõik võivad olla potentsiaalsed õnnetuse põhjustajad oma käitumisega.

Veel tõid kommenteerijad välja fakte, et antud teelõigul juhtub palju õnnetusi ning need kes seal tihti sõidavad teavad juba teed väga hästi ning oskavad selle iseärasustega arvestada.

„Seal ei ole vaja ültse lennata, et pauk ära panna, kõige rohkem peab arvestama külgtuulega eriti nende kahe metsatukka tagant väljudes ja kui veel varem seda teedsõitnud ei ole siis võõras ei oska ültse sellega arvestada, 3km täiesti sirget teed aga kui palju laipu“ (7.2)

Kolmas asjaolu, mida kommenteerijad jagavad oma postitustes on liiklusõnnetuse põhjustanud **juhtide võrdlemine teiste liikluses mõtlematult käivate juhtidega**.

Üks kommenteerija tõi välja väga hea näite selle kohta, kui mõtlematult käitutakse liikluses ning jagas oma negatiivset kogemust ka teiste kommenteerijatega.

„Aga mu naine rääkis kunagi, kuidas Tartu-Tallina bussis juht sõidu ajal juukseid kammis ja kampsuni üle pea seljast ära võttis. „(329.

Neljas ja mitte nii laialdaselt levinud negatiivne kogemus põhineb **ilmastikuolude analüüsil**. Vaid mõned kommenteerijad jagasid oma postitustega oma negatiivset kogemust just seoses ilmastikuoludega. Kuigi paljud pakkusid ilmastikuolusid õnnetuse põhjuste oletuste hulka siis negatiivseid kogemusi seoses selle kogemusega ei esinenud palju. Üks kommenteerija tõi välja ühe kindla teelõigu, kus tuleb arvestada kindlasti maastikuga ja teeoludega.

„Sellel sirgel on niipalju lakse old ja põhjus on salakaval külgtuul nimelt on kaks väikest metsa tuka ja võõras ültse ei tea karta neid“ (12)

Kommentaari analüüsi tulemusena võib välja tuua põhjuse, miks oma negatiivseid kogemusi jagatakse. Üks põhjus on kindlasti see, et kriisi olukordades tuntakse soovi olla kuidagi teemaga seotud ning kommenteerijad avaldavad oma arvamusi ja kogemusi seoses liiklusõnnetustega. Ning teiseks põhjuseks võib pidada kommenteerijate soovi liikluses midagi muuta või parandada.

4.2.5 Domineeriv suhtluseesmärk kommentaariumites

Kommentaari analüüsi tulemusena võib välja tuua 13 erinevat põhjust, miks kommenteeritakse surmaga lõppenud liiklusõnnetusi. Noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetused tekitavad nii meedias kui ka avalikkuses palju kõneainet. Kuna tegu on väga inimlikku huvi tõstva õnnetuse liigiga, siis tuleb arvestada ka seda et, liiklusõnnetuste

kajastamise järel tekib väga suur avalik diskussioon nii kommentaariumites kui ka teistes ringkondades.

Järgnevalt toob autor välja pingereana välja kommenteerimise domineeriva suhtluseesmärgi kahanevas esinemise järjekorras, alustades kõige enam levinud suhtluseesmärgist.

1. **Kaastunde avaldamine** oli kõige põhilisem suhtluseesmärk kommentaariumites ning selle kategooria alla kodeeris uurimistöö auto ka kõige rohkem kommentaare. Kõikidest kommentaaridest kuni pooled on kirjutatud just kaastunde avaldamiseks nii lähedastele kui ka peredele. Sisu poolest on kaastunde avaldused lühikesed ja konkreetsed. Kaastunnet avaldatakse peredele ja sõpradele ning klassi- ja koolikaaslastele. Kaastundeavalduste analüüsi tulemusena võib öelda, et kommenteerijateks on ka sõpru ja tuttavaid, tegu ei ole alati võõraste inimeste kommentaaridega. Pikemad kommentaarid, mis edastavad kaastunde avaldamist, on kurva poolse sisuga ning väga mõtlikud.

„Vanematele igal juhul südamlikud kaastunded, sest hukkunud lapsi ju enam ei asenda keegi. Vanematele on nad igal juhul maailma kõige kallimad olevused. Missugused nad siis ka poleks, lapsed jäävad alati lasteks. Olge tugevad, emad, isad, õed, vennad, vanaemad ja vanaisad, ... kõik kadunukeste lähedased“ (401)

2. **Ironiseerimise eesmärk** oli teine väga laialdaselt levinud suhtluseesmärk kommentaariumites. Õigekeelsussõnaraamat (2006) defineerib irooniat kui peent, varjatud pilget. Kategooria jaguneb eelkõige kahes osaks, ühes ironiseerivad kommentaatorid ühiskonna üle ning teises osas ironiseeritakse inimeste üle, kes said liiklusõnnetuses kannatada või hukkusid selle tagajärjel.

Esimesena toob autor välja kommentaaride sisu iseloomustuse inimeste üle ironiseerivate kommentaaride kaudu. Inimeste üle ironiseerivad kommentaarid on ülesehituselt väga teravaid pilkeid täis. Näitena toob autor välja kommentaari, milles kommentaator pilkab turvavarustuse mitteotstarbekohase kasutamise tagajärjel hukkunud inimese üle.

„Tubli Kolja, nii peabki..... purjus ja ilma turvavööta sõidad nüüd teises ilmas edasi!“ (53)

*„ÄRGEKINNITAGE TURVAVÖÖD, SEE RIKUB KASUKA ÄRA!!!!!!!!!!“
„(251)*

Teine osa ironiseerimise kategooria all tugineb ühiskonna ironiseerimisel. Kommentaatorid avaldavad oma peeneid pilkeid ühiskonna üle. Iroonia mõte on öelda üht, kuid pidada seejuures silmas vastupidist. Sellegipoolest on irooniale olemuslik, et näiline lause tähendus ja tegelik kõneleja tähendus on teineteise suhtes mingis opositsioonis. Nii kasutavad ka kommentaatorid varjatud mõtteid, selleks et öelda ühte, kuid samal ajal hoopis teist asja silmas pidades.

„No peaks ise ka politseisse tööle minema, siis oleks elu poole lihtsam vist...“ (51)

3. **Oma seisukohtade esitamine õnnetuse ja põhjuste kohta** oli samuti üks põhilisi suhtluseesmärke kommentaariumites. Selle kategooria alla on paigutatud kommentaarid, mis edastavad nii negatiivseid kui ka positiivseid emotsioone. Selles kategoorias on kommentaare, mis pakuvad välja ka kommenteerijate oletusi ning seisukohti seoses õnnetusega.

„Miski ei õigusta täispeaga sõitmist ja siinkohal arvan, et võib öelda iga inimene mida mõtleb.“ (73.2)

Antud kommentaari postitaja toob välja oma seisukoha joobeseisundis auto juhtimise kohta ning viitab ka sõnavabadusele ning sellele, et iga inimene võib oma arvamust avaldada. Seisukohtade väljapakkumiste seas kõlas ka karistuste tegemise ettepanekuid ning kommenteerijate seisukohti seoses karistusseadustikuga.

4. **Teiste kommenteerijate üle trumbamine kommentaariumites.** Kommentaare kirjutatakse selleks, et teist kommenteerijat oma mõtteavaldustega üle trumbata ning tema mõtteid naeruvääristades ise kommentaariumis esile kerkida. Õnneks võib analüüsitud kommentaaride põhja väita, et teiste naeruvääristamist ja üle trumbamist esines suhteliselt vähe.

„Aga sa mine bussijuhiks mikihir. Näita kuidas tuleb rahulikult tolakarja vedada.“ (301)

5. **Sõnaselge pöördumine teiste kommenteerijate poole.** Teiste kommenteerijate poole pöördatakse nii küsimuste esitamiseks kui ka oma arusaamade kinnistamiseks. Lisaks pöörduvad kommenteerijaid teiste kommenteerijate poole selleks, et selgitada õnnetuse põhjuseid või tagamaid. Paljudel juhtudel on kommentaaride põhjal võimalik öelda, et kommentaator ei ole varasemalt lugenud läbi uudisteksti, mille all oma arvamust avaldatakse. Seega on üks liik teiste kommenteerijate pöördumisel selgitustöö tegemine teistele kommentaatoritele. Osad kommentaarid olid kirjutatud üleskutsena teistele kommenteerijatele ja

liiklejatele, mitte kasutama ühistransporti, kuna viimastel aastatel on ühistranspordi tõttu surnud mitmed noored inimesed.

„kutsun ülesse tallinna ühistransporti mitte kasutama.....see on ehe näide tallinna bussijuhtide hoolimatusest ja sõidukite roostes peeglitest jne. Kole“ (290)

6. **Süüdistamise soov kommentaaride kaudu.** Suur hulk kommentaare on süüdistava sisuga. Kommenteerijad süüdistavad oma postitustes kõikvõimalikke õnnetuse tegureid. Põhiliselt süüdistatakse autojuhti ja sõidutehnikaid. Lisaks süüdistatakse ka ühiskonda ja valitsust tegemata töödes ning libeda tee tõrjumises. Süüdistused on tingitud sellest, et kõik õnnetuse asjaolud ei ole kommenteerijatele teada ning selle tõttu süüdistatakse erinevaid võimuesindajaid.

„tehke neid ainult eestis olevaid eluohtlikke eurokraave ja euro asfalti miks ei pinnata teed karedaks hoiaks ära nii mõnegi inimelu“ (44)

7. **Sildistamise eesmärgil kommentaaride kirjutamine.** Sidistavate kommentaaride kaudu annavad kommenteerijad teine-teisele ja ka liiklusõnnetuses kannatada saanud inimestele erinevaid nimetusi, ehk silte. Esimene kommentaar, mille autor antud kategooria alla kodeeris näitab selget teise kommenteerija sildistamist ja tema arvamuse üle trumpamist:

„mine siis perse kui kiirusepiirangust kinni ei pea! mis sa üldse siin kommenteerid? jobu ja tapja“ (1.4)

Antud kommentaari kirjutaja elab oma emotsioone välja ning annab teisele kommenteerijale omapoolse nimetuse ehk sildi. Põhiline sildistamine kommentaarides toimub siiski kommenteerijate vahel. Vaid ühe kommentaari puhul märkis autor, et tegu oli õnnetuses kannatanu või osaleja sildistamisega. Teistel juhtudel anti erinevaid nimesid teineteisele.

8. **Kommenteerimine vastusena teiste kommentaaridele.** See peatükk hõlmab endas kommentaare, mis on kirjutatud eesmärgiga vastata teiste poolt kirjutatud kommentaaridele, süvenemata seejuures eelpool kirjutatud teemadesse või uudisteksti temaatikasse. Siiski ei ole need kommentaarid väljaspool liiklusõnnetuste teksti, kuid on lihtsalt vastused teiste kommentaaridele. Näitena toob autor ühe kommentaari, mis on kirjutatud vastusena teisele kommentaatori poolt postitatud kommentaarile.

„pidasin silmas siiski seda, et 250 km/h on kindlasti suur sõidukiirus, aga mitte VÄGA suur. VÄGA suureks võiks liigitada sõidukiiruse üle kolmesaja, milleni küündivad vaid mõned sportautod ja vormelid“ (362).

9. **Kommentaaside väljaspool liiklusõnnetuste konteksti.** Need kommentaarid on kirjutatud vaid ajendatuna traumaatilisest sündmusest, mis tekitab palju kõneainet ning kommenteerijad tunnevad soovi oma arvamust avaldada. See on tingitud asjaolust, et suurte õnnetuste ja kriiside puhul soovitakse asjaga seotud olla ning seega kirjutatakse kommentaare, mis ei pruugi olla seotud liiklusõnnetustega.
10. **Kahjurõõmu tunde väljendamine.** Õigekeelsussõnaraamat (2006) defineerib kahjurõõmu kui rõõmu tunnet teiste äpardumiste üle. Nii ka liiklusõnnetuste kommentaariumites avaldatud postitused on sarnase definitsiooni alusel kodeeritud ning tulemusena võib autor öelda, et kahjurõõmu edastavaid kommentaare esines päris paljudel juhtudel. Näitena toon autor välja ühe kommentaari, mille autor usub et nii kuidas külvad nii ka lõikad. *„nii kuidas sõidad, nii ka karistus, kui rihm lahti või kiirus suur vms. „(55).* Kommentaari autor tunneb kahjurõõmu liiklusõnnetuses hukku äparduse üle. Ning see oli ka põhjus, miks kommentaator oma postituse kommentaariumisse lisan.
11. **Informatsiooni hankimise eesmärk.** Selle kommenteerimise viisi kaudu hangivad kommenteerijad lisainformatsiooni õnnetuse asjaolude ja põhjuste kohta esitades kommentaariumites küsimusi ning lootes saada vastuseid teiste kommenteerijate käest. Kõige põhilisemad küsimused, mis informatsiooni hankimisel tekivad, on seotud kiirusega või asjaoluga, kes kannatada on saanud. Lisaks uurisid mõned kommenteerijad ka seda, kui suur joobeaste oli autojuhil ning kas turvavarustus vastas õnnetuse hetkel nõuetele. Informatsiooni hangivad kommentaatorid eelkõige sellistel juhtudel, kui eelnevalt ei ole läbi loetud uudisteksti või kommentaar on postitatud ajahetkel, mis uudistekstides edastatav teave ei ole veel lõplik.
12. **Korralekutsuvate kommentaaride kirjutamine.** Korralekutsumist kommentaariumites esineb kahel kujul. Esimesel juhul kutsutakse üles liikluses olema ettevaatlikum ning arvestama tee- ja ilmastikuoludega. Teisel juhul kutsuvad kommenteerijad ülesse austama hukkunud inimesi ja nende lähedasi. Kommentaatorid teevad ettepanekuid teistele kommenteerijatele olema kaastundlikum ning valima sõnu, kuidas hukkunust räägitakse. Korralekustuva sisuga kommentaare oli küll vähem kui süüdistamist ja sildistamist, kuid siiski pidas autor neid äramärkimisväärseks. Näitena toob autor välja kommentaari, kus

kustutakse üles oma teismelistele lastele ise sõidu õpetamist, et ära hoida traagiliste tagajärgedega õnnetusi.

„NB! Isad-emad kes te oma võsukeste eest hoolitsete, kui teil on teismeeas lapsi kodus kasvamas, võtke mõnel nädala vahetusel vaba hetk ning minge harjutage kuskil kinnisel territooriumil või metsateel oma lapsukesega autosõitu, uskuge mind kui te lasete seda teha, kaob noortel salajane huvi vanemate tagant auto pännata ja sellega rallima minna kui võimalus. Tägajärjed on siis sellised! Teada ju , et keelatud viljad on need kõige magusamad!!“ (76)

5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Peatükis „Järeldused ja diskussioon“ on kodeerimistulemused seostatud teooriaosas lahti seletatud nähtustega ning on arutletud töö tulemuste üle suuremas plaanis.

5.1 Vastused uurimisküsimustele

Missuguseid emotsioone edastavad meediakajastused?

Meediakajastuste analüüsi tulemusena võib öelda, et põhilised võtted ajakirjanike poolt uudistekstide illustreerimisel on erinevate omadussõnade ja kirjeldavate fraaside kasutamine pealkirjades ja ka uudisteksti sees. Analüüsitud 34st uudistekstid viie puhul tõlgendas autor emotsionaalsed kirjeldavad omadussõnad emotsioonide edastamiseks. Emotsioone uudistekstides edastas kolmel korral Õhtulehe ajakirjanik ja kahel korral Eesti Päevalehe ajakirjanik. Kolmel korral, mil Õhtulehe ajakirjanik enda hinnanguid ja hoiakuid artikli sees kasutas, kommenteeris ja andis ajakirjanik hinnanguid automarkide kohta ning kasutas kirjeldavaid hinnangulisi sõnu nagu lohistama, vedama jne.

Analüüsitud 34st meediakajastusest oli üheksal juhul kasutatud pealkirjas erinevaid emotsionaalseid omadussõnu või rohkelt kirjavahemärke. Lisaks pealkirjale ja omadussõnadele väljendab emotsioone ka uudistekstide juures olev fotomaterjal, allikate ja kõneisikute käest saadud tsitaadid ja kommentaarid. Põhilised kõneisikud, kes meediakajastustele emotsiooni lisasid, olid politseinikud ja politsei pressiesindajad.

Kahe erineva *online*-väljaande lõikes kasutas Õhtuleht viiel korral emotsionaalseid omadussõnu pealkirjades ja Eesti Päevaleht kasutas emotsionaalseid omadussõnu

pealkirjades neljal juhul üheksast. Põhilised sõnad, mida ajakirjanikud noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste puhul pealkirjades kasutasid olid surm, hukkumine, elu viimine ja alla ajamine. Ka sõna surm kasutamist asendati paljudel juhtudel sõnaga hukkuma.

Missugused emotsioone representeeritakse kommentaariumites?

Põhilised emotsioonid, mida kommentaariumites enim edastatakse on: **hirm, rõõm, lootus, kurbus, jõuetus, abitus, viha, segadus ja ärevus**. Emotsioonid nagu segadus ja hirm on need tunded, mis ilmneseid alles bakalaureusetöö raames analüüsitud kommentaaridest. Kõik emotsioonid, mida eelpool mainiti on kommentaaridest välja kodeeritud, mis tähendab, et need ei esinenud kommentaarides antud kujul vaid olid kommentaaride sisse kirjutatud. Kommentaaride analüüsi tulemusena saab töö autor kommenteerijaid paigutada kriisi kulgemise faasis just varajasse reaktsioonifaasi, sest kommentaarides on eristatav segaduse väljendamine ja rohke küsimuste esitamine, mis on antud faasile omane.

Missugune on domineeriv suhtluseesmärk kommentaariumites?

Kommentaaride analüüsi tulemusena saab öelda, et domineerivaid suhtluseesmärke, miks üldse kommenteerimas käiakse on väga palju ja need on ka üsna erinevad. Kõige põhilisema eesmärgina kodeeris autor kommentaaridest välja soovi kaastunnet avaldada.

Teise olulise eesmärgina kodeeris autor aga palju negatiivsema eesmärgi, milleks on ironiseerimine. Kommenteerijaid ironiseerivad nii teiste inimeste kui ka ühiskonna üle. Lisaks selle tulevad inimesed kommentaariumitesse ka lihtsalt oma seisukohti avaldama ning ka teine-teist oma kommentaaridega üle trumpama. Sarnaselt seisukohtade avaldamisele on paljud kommentaatorid oma postitusi lisamas ka eesmärgiga teiste poole sõnaselgelt pöörduda. Negatiivsete tundmustena ja postitustena selgus kommentaaride analüüsis ka fakt, et paljude kommentaatorite eesmärk Kommentaariumites on süüdistamine ja ka sildistamine.

Päris paljud kommentaarid on kirjutatud ka eesmärgiga lihtsalt teiste kommentaaridele vastates informatsiooni koguda ja samas ka jagada.

Traumaatilistele õnnetustele ja kriisidele on tunnuseks see, et paljud inimesed tunnevad soovi olla õnnetusega kuidagi soetud, sellest on tingitud ka kommentaariumites need postitused, mis ei käi absoluutselt kokku uudistekstidega ega ka eelnevate kommentaaridega.

Üks põhjusi, miks kommenteerijad oma postitusi kommentaariumisse lisavad, on kahjurõõmu tunne. Samas saab kohe kõrvutamiseks tuua ka inimeste paremaid soove ning paljud kommentaarid on kirjutatud eesmärgiga informatsiooni hankida ning vahetada. Kommentaariumite analüüsi tulemusena selgus ka väga üllas eesmärk, milleks on teiste kommenteerijate ja üleüldiselt inimeste korralekutsumine kommentaaride kaudu.

Missuguseid müüte väljendatakse kommentaariumites?

Põhilised müüdid, mis analüüsitud kommentaarides väljenduvad on järgmised.

1. LAHKUNU IDEALISEERIMISE MÜÜT

Idealiseerimise puhul räägivad kommenteerijaid inimese kohta vaid head. Selle müüdi väljendumise põhjusteks võib olla ka eluajal väljaütlemata jäänud mõtted ja tunded. Peale surma peetakse inimest üdini heaks ning pakutakse välja võimalusi, et hukkunu oli nii hea, et Jumal kutsus ta enda juurde paradiisi.

Tekkepõhjus: Selle müüdi tekkepõhjusteks on lahkunud inimesele heade iseloomujoonte ja erinevate omaduste omistamine. Tekkepõhjuseks on ka inimeste soov kontrollitunnet tagada, sest kõikidel asjadel peab olema loogiline seletus.

2. ÕNNETUSE ASJAOLUDE MÜÜT

Teine väljenduv müüt kommentaariumites on seotud liiklusõnnetuse asjaoludega. Kui lugejad ei ole väga täpselt uudistekste lugenud või kui lugeja mõistis teksti valesti, siis võivad nad teadmatuses hakata väljendama müüte õnnetuse asjaolude kohta.

Tekkepõhjus: Oma oletuste ja fantaasiaga täidetakse uudistes infoaugud või sõnastatakse õnnetuse kohta olemasolevad detailid ja faktid ümber

3. ÕNNETUSE TÄHENDUSE MÜÜT

Kolmas väljenduv müüt on seotud õnnetuse tähendustega. Välja pakutakse variante, et see õnnetus oli kellelegi õpetuseks, kellelegi karistuseks, sõprade kaitsmiseks jne.

Tekkepõhjus: Kommentaatorid otsivad oma postitustes erinevaid põhjusi, miks õnnetus juhtus.

5.2 Diskussioon

Loog (2007) kirjutas, et inimesed eelistavad vahetult kogetavale reaalsusele aina enam seda reaalsust, mida ammutatakse meediakanalistest. Bakalaureuse töö raames leidis ka antud väide kinnitust, kuna põhiline kommunikatsioon ja diskussioon liiklusõnnetuste puhul leiavad aset kommentaariumites.

Käesoleva bakalaureusetöö teoreetilistes lähtekohtades toodi välja meedia mõju avaliku arvamuse kujundamisel. Ning need lähtekohad leidsid kommentaaride ja uudistekstide analüüsi tulemusena ka vastused. Tulemustena selgus, et *online*-väljaannetel on kõneaine kujundamisel oluline mõju selle üle, mida lugejad oluliseks peaks pidama, mida võtma arutlusteemaks ning milliseid hoiakuid võtma teema subjekti suhtes.

Nagu McQuail (2000) on öelnud, et meediat saab käsitleda kui vahendite ja võimaluste pakkujat ning kui võimu rakendamise vahendit kuna meedia kaudu on võimalik suunata ja kontrollida ühiskonnas aset leidvaid protsesse. Nii suunavad ka ajakirjanikud oma uudistekstide kaudu avaliku ja inimliku huvi kujunemist liiklusõnnetuste kohta.

Huvitava tähelepanekuna meediatekstide ja kommentaaride analüüsi tulemusena toob autor välja fakti, et rohkem kommentaare kirjutatakse ning ka suurem avalik diskussioon leiab aset nende uudistekstide juures, kus kajastatakse kas väga noore inimese surma või ka siis kui ühes õnnetuses on hukkunud mitu inimest. Avalikkuse huvi tõuseb tunduvalt rohkem just nende uudistekstide puhul, kus on surma saanud kuni 10- aastane laps. Seda näitas kommentaaride arvukus nende uudistekstide juures, mis käsitlesid kas väga noore lapse hukkamist või siis õnnetust, mille tagajärjel sai surma mitu noort inimest korraga.

Bakalaureusetöö alguses oli autor seisukohal, et paljud ajakirjanikud kasutavad ära uudisväärtuse tõstmisel endapoolsete hinnangute ja hoiakute lisamist uudistekstidesse, kuid analüüsi tulemusena selgus, et liiklusõnnetusi kajastatavates uudistekstid ei edasta autoripoolseid hinnanguid ja hoiakuid. See on ühelt poolt tingitud sellest, et põhilised analüüsitud uudistekstid olid lühikesed uudisnupud, mille žanr ei näegi ette pikka arutelu ja hinnangute lisamist. Põhilised hinnangud ja emotsioonid kajastuvad ajakirjanike poolt vaid uudistekstide pealkirjades ja uudisteksti kõrvale lisatavas fotomaterjalis.

Kommentaariumite analüüs tõi välja palju erinevaid huvitavaid fakte nii selle kohta, miks üldse kommenteeritakse ning ka selle kohta missugused on need kommentaarid, mida kommentaatorid keskkonda postitavad. Põhiline eesmärk, miks avalik diskussioon üldse kommentaariumites aset leiab, on tingitud eelkõige kriisi olukorrast, mil inimesed

tunnevad soovi olla õnnetusega seotud. Selleks väljendatakse kommentaariumites nii erinevaid emotsioone, müüte, õnnetuse põhjuste oletusi kui lisatakse ka kommentaare, mis ei ole seotud ei uudisteksti ega ka teiste kommentaaridega.

Kommentaariumites on näha, kuidas vahetult peale õnnetust valdab kommenteerijad segadus toimunu suhtes. Kommentaariumites on selgelt eristatavad ka need kommentaarid, kus on näha inimeste väsimust ning suhtlustõrkeid. Need ilmnevad eriti negatiivsete tundmustena ning teiste naeruvääristamisena. Hilises reaksioonifaasis kirjutatud kommentaare autor ei tuvastanud, esiteks selle pärast, et postitatud kommentaarid on enamuses kirjutatud kuni kahe päeva möödudes liiklusõnnetusest ning teiseks ei ole selleks ajaks kriisis olev inimene jõudnud veel hilisesse reaksioonifaasi.

Uurimistöö autor jõudis bakalaureusetöö raames seisukohale, et surmateemaliste liiklusõnnetuste kajastamine ning ka nende kommenteerimine on oluline, kuna see annab inimestele võimaluse teiste õnnetustest ja surmajuhtumitest õppida. Samuti omavad surmateemalised lood hoiatavat ja õpetlikku aspekti. Seda näiteks autoõnnetuste, kodude tuleohutuse vms poolest.

Surma kajastamine võimaldab aga ka juhtumitele inimlikku aspekti anda. Liiklusõnnetuse tagajärjel elu kaotanud inimestest kirjutamine ajakirjanduses ühelt poolt teavitab, hoiatab ning ka õpetab inimesi surmaga leppima ning sellega toime tulema. Lisaks võib olla kasu meedias avaldatud surmateemaliste uudistekstide avaldamisel ka näiteks turvavarustuse kasutamisel. Analüüsitud kommentaariumites käis väga lai diskussioon just turvavarustuse kasutamise üle ning väga paljud inimesed tundsid ennast olukorrast puudutatud olevat.

Samas võib teisalt aga ka surmateemaliste uudistekstide avaldamine vallandada ka teist-pidise reaksiooni. Seda saab autor väga ilmekalt illustreerida just analüüsitud kommentaariumite põhjal, milles väljendusid erinevad oletused nii õnnetuse tähenduste kui ka põhjuste kohta. Alati ei õpi inimesed teiste vigadest ning pigem parastatakse ning naerdakse teiste õnnetuste üle.

Kommentaariide analüüs tõi välja, et paljud postitused olid süüdistavad ning etteheiteid täis. Autor järeldas nende kommentaariide põhjal, et alati ei saa kommentaariide lugemisel kõike uskuda, mida kommenteerijad on öelnud, sest kommentaariides on subjektiivne ühest vaate nurgast lähtuv tõde ja arvamus. Kommentaariide lugemisse tuleks suhtuda ettevaatlikult ning neid ei tohiks tegelikult väga tõsiselt võtta, sest kommenteerimine on üks eneseväljenduse viisidest ning kommenteerimise võimalus on kõikidel inimestel, kellel on juurdepääs Interneti suhtluskeskkondadesse.

Sarnaseid surmateemalisi uurimistöid on varemgi tehtud nii liiklusõnnetuste tagajärjel hukkunud inimeste kohta kui ka üldisemas plaanis surma käsitlemise kohta meedias. Näitena tooksin 2009 aasta Mari Sõrmuse bakalaureusetöö teemal *“Surma kajastamine ajalehtedes Postimees, Eesti Päevaleht ja Õhtuleht ning asjaolud, millest ajakirjanik surma kajastate lähtub”*. Lisaks on liiklusõnnetustega seoses tehtud psüühiliste kriisireaktsioonide aspektist lähtudes bakalaureusetöö teemal *„Psüühiliste kriisireaktsioonide ilmnemine meediakajastustes kolme traumaatilise sündmuse näitel: Pala, Kurkse, Ussisoo”* Kadri Kasterpalu poolt

5.3 Uurimismeetodi kriitika

Kontentanalüüsi piirangud ja puudused:

1. Kategooriate konstrueerimine enne nende kasutamist sisaldab ohtu, et uurija pigem surub peale oma väärtuste süsteemi, kui tuletab selle sisust. Isegi seda vältida püüdes on iga kategooriate süsteem selektiivne ja potentsiaalselt moonutav;
2. Kontentanalüüsi väljundiks on iseenesest uus tekst, mille tähendus võib originaalsest materjalist erineda või kindlasti erinebki;
3. Uuringutulemus põhineb samuti sellisel sisu tõlgendamise viisil, mida ükski lugeja loomulikus olukorras kunagi ei teeks;
4. Eeldatakse, et kodeerijaid on võimalik õpetada tegema usaldusväärseid järeldusi kategooriate ja tähenduste kohta. (McQuail 2000: 295)

Uurimuses kasutatud meetod – kvantitatiivse ja kvalitatiivse sisuanalüüsi kombineerimine – sobis püstitatud uurimisküsimustele vastamiseks piisavalt hästi, kuna ühelt poolt oli töö eesmärk oli teada saada, kuidas kajastatakse uudistekstides noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetusi, ning teisalt oli soov teada saada kuidas sellele reageerivad lugejaid ning milliseid emotsioone see lugejates tekitab.

Uurimistöös kasutatud kontentanalüüs võimaldas kodeerimise käigus uudistekstidest tuua välja asjaolud, mis annavad ülevaate sellest, kuidas mõjutavad uudistekstide pealkirjad ja sisu lugejaid. Kontentanalüüs võimaldab kodeeritavad lugude tunnused paigutada kategooriatesse, kuid samas saab kohe selle aspekti tuua välja ka miinusena. Kõikidel juhtudel ei olnud võimalik autori luua üheselt mõistetavat kategooriat ning tihti pidi selleks auto paigutama tulemused „muu“ või „puudub“ kategooriatesse.

Samuti võimaldab kontentanalüüs leida vastuseid kvalitatiivsetele küsimustele ning võimaldas saadud tulemusi ka tsitaatide ja näidetega illustreerida.

Siiski võib kokkuvõtvalt öelda, et kontentanalüüs on suhteliselt objektiivne eeldusel, et kodeerimisjuhendis määratud kategooriad on üheselt mõistetavalt sõnastatud ja katavad võimalike variantide skaala piisavalt laiahaardeliselt. Kuigi peab tõdema, et Kommentaariumites väljenduvate emotsioonide analüüsimine on väga keeruline ning ilmselt selle tõttu ka subjektiivne.

5.4 Soovitused edaspidiseks

Kui mõelda selle peale, kuidas antud teemat edasi uurida, siis kindlasti oleks üks võimalus postitada kas kommentaariumitesse või *online*-väljaannetesse ankeetküsitlusi, et saada täpseid vastuseid erinevatele küsimustele, miks kommenteeritakse, mida kommenteeritakse. Autor arvab, et küsitluste vastused oleksid usaldusväärsemad ja põhjalikumad. Praeguses uurimistöös järelitati püstitatud küsimustele vastuseid vaid kommenteerijate poolsetest postitustest, kuid päris objektiivne see ilmselt ei ole.

Kuna kommentaaride postitamisel on suur rõhk ajal, siis saaks kindlasti teha edaspidiseid uurimisi just selles suunas, et vaadata ajalises raamis kommentaare ning seeläbi saaks paigutada kommenteerijaid ka kriisi kulgemisel erinevatesse faasidesse.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö põhiliseks eesmärgiks oli noore inimese surmaga lõppenud uudistekstide ja kommentaariumite analüüsil välja selgitada missuguseid emotsioonide ja müüte väljendavad ajakirjanikud *online*-väljaannetes ning missuguseid müüte ja emotsioone väljendavad inimesed kommentaariumites.

Läbiviidud kontentanalüüsi valimisse oli valitud kahe *online*-väljaande meediakajastused perioodil 01.01.2008-31.12.2009, mis olid kirjutatud noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste teemal. Kokku jäi valimisse 34 artiklit kahest *online*-väljaandest, milleks oli Õhtuleht *online* ja Eesti Päevaleht *online*. Antud ajavahemikust võttis autor valimisse 19 uudisteksti Eesti Päevalehe *online*-väljaandest ja 15 uudisteksti Õhtulehe *online*-väljaandest.

Kommentaari valimi moodustasid artiklitele kirjutatud 582 kommentaari, milles oli representeeritud erinevaid emotsioone ning väljenduvaid müüte. Kommentaarid jagunesid kahe väljaande lõikes järgnevalt: Õhtulehe kommentaariumis 370 kommentaari ja Eesti Päevalehe kommentaariumis 212 kommentaari.

Meediakajastuste analüüsi tulemusena selgus, et *online*-väljaannetes ilmuval artiklid ei kajasta otseselt ajakirjanike emotsioone ja hoiakuid. Ajakirjanikud kasutavad sõltuvalt uudistekstide žanrist pigem kõneisikute tsitaate ja arvamusi ning ka illustreerivat fotomaterjali. Ajakirjanik saab oma uudisteksti puhul tõsta inimlikku huvi ka pealkirjade kaudu ning sellesse lisatavate omadussõnade kaudu. Põhilised sõnad, mida ajakirjanikud noore inimese surmaga lõppenud liiklusõnnetuste puhul pealkirjades kasutasid olid surm, hukkumine, elu viimine ja alla ajamine.

Analüüsi tulemustest selgus, et kõige enam väljenduvad emotsioonid, mida kommenteerijad edastavad, on hirm, rõõm, lootus, kurbus, jõuetus, abitus, viha, segadus ja ärevus. Teine põhiline arusaam, mis analüüsi tulemusena selgus, on kommenteerijate domineeriv suhtluseesmärk. Kommentaatorite domineerivad suhtluseesmärgid on kaastunde avaldamine, oma seisukohtade esitlus, teine teise üle trumpamine kommentaaridega, sõnaselge pöördumine teiste poole, süüdistamine, sildistamine, vastused teistele kommentaaridele, kahjurõõmu esitamine, info hankimine, korrale kutsumine ja ironiseerimine. Lisaks domineerivale suhtluseesmärgile kirjutatakse kommentaare ka selleks, et jagada oma varasemat negatiivset kogemust nii liiklusõnnetuste kui ka põhjuste kohta. Põhjuste oletustest kommentaariumites tekivad omakorda aga müüdid õnnetuste põhjuste, tagajärgede ja süüdlaste kohta.

SUMMARY

REPRESENTATION OF MYTHS AND EMOTIONS IN ARTICLES AND IN THEIR COMMENTARIES ABOUT TRAFFIC ACCIDENTS.

Key words: emotions, myths, commentaries, commentators, journalists, journalism, articles.

The goal of this Bachelor's Degree Thesis was to analyse emotions in *online*-articles and to analyse different myths and emotions what are expressed in commentaries.

The conducted analysis covered articles that were published in Estonian *online*-journalism during 01.01.2008-31.12.2009 in two different *online*-publications. These articles were taken from Eesti Päevaleht (19) and from Õhtuleht (15) (altogether 34 articles).

The selection of comments was formed by all comments that were written to the 34 articles and which represented traffic accidents, emotions and myths in commentaries (altogether 582 comments). In Õhtuleht there were 370 comments and in Eesti Päevaleht there were 212 comments what represented emotions and myths about traffic accidents.

The outcome of the articles analysis showed that the journalists do not represent their own emotions and opinions about the traffic accident in their articles. Articles were mostly written in neutral and comments in negative tonality. But journalists use citations of eyewitnesses and also use photos in their articles. Journalists use emotional headlines in their articles and that rises human interest in public. In headlines journalists use words as death, dying and so on.

The outcome of comments analysis pointed out that major represented emotions are fear, joy, hope, sadness, powerlessness, helplessness, anger, confusion and excitement. The second result is the commentators' main communication intent in comments. The commentators come to commentaries with certain intent. The commentators want to share their own experiences about traffic accidents.

Commentators spoke about many other topics as well that were not related to the articles. Mostly it was spoken about causes and reasons of traffic accidents. Also commentators share their own experiences according to accidents. In the commentaries people also express different myths and emotions about traffic accidents.

KASUTATUD KIRJANDUS

Armstrong, K. (2006). ``Lühike müüdi ajalugu`` Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda, tõlkinud Tõnis Leemets (2006:15).

Barbe, K. (1995). *Irony in Context*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin PC.

Barthes, R. (1957). *Mütoloogiad*. Tallinn. Varrak.

Berelson, B. (1954). *Content Analysis, in Communication Research*. Addison-Wesley.

Dyregrov, A. (1996). *Lapse lein*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Dworznik, G. (2006). *Journalism and trauma. How reporters and photographers make sense of what they see*. USA.

Gall, M. & Borg, W. & Gall, J. (1996). *Educational Research: An Introduction*. Addison-Wesley.

Eesti ajakirjanduseetika koodeks URL, (kasutatud detsember 2009)
<http://www.eall.ee/eetikakoodeks.html>

Eesti Õigekeelsussõnaraamat (2006) URL, (kasutatud mai 2010)
<http://www.eki.ee/dict/qs2006/>

Ekman, P. (1982). *Emotions in human face*. New York: Cambridge University Press, 1982.

Habermas, J. (1985). *The Theory of Communicative Action*. Beacon Press.

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage.

Hennoste, T. (2001). *Uudise käsiraamat: kuidas otsida, kirjutada toimetada ja serveerida ajaleheuudist*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Holsti, O. (1969). *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Addison-Wesley.

Keisk, R (2010) *Liiklusõnnetustega seotud emotsioonide ja müütide representatsioon uudistekstides ja nende kommentaarides*. Seminaritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Laherand, M-L. (2008) *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.

Levyatan, Y. (2009). *Harold D. Lasswell's analysis of Hitler's speeches. Media History* Volume 15 Issue 1. Routledge, 55-69.

Liiklusohutus 2008. (2009). URL (kasutatud jaanuar 2010)
<http://www.mnt.ee/atp/?id=8462>

Lill, A; Volt, I. (2000). *Kommentaariid. - Theophrastos. Inimtüübid*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 77-207.

Lilleorg, S. (2008). *2007. aastal Eestis toimunud inimkannatanutega liiklusõnnetuste statistika.* URL (kasutatud veebruar 2010)
http://www.mnt.ee/atp/failid/Kogumik_2007_est.pdf

Lilleorg, S. (2009). *2008. aastal Eestis toimunud inimkannatanutega liiklusõnnetuste statistika.* URL (kasutatud jaanuar 2010)
http://www.mnt.ee/atp/failid/liiklusonnetused_2009_ek.pdf

Meres, T. (2003). *Ekstreemolukordade psühholoogia*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Ugur, K. (2009) *Kriisi- ja katastroofi psühholoogia*. Käsikirjaline loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Ugur, K.. (1999). *Väike kriisimeelespea*. URL (kasutatud veebruar 2010)
<http://www.ratastool.pri.ee/lugemist/kriisimeelespea.htm#SiSSEJUHATUS>

Wilcox, D. & Nolte, L. (1994). *Public Relations Writing and Media Techniques*. Harpercollins College Div.

KASUTATUD ALLIKAD

- Albers, M-L. (2009). BMWga vastu puud: üks surnud, kaks vigastatud. *Õhtuleht*, 18. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=338252&q=liiklus%f5nnetus>
- Albers, M-L. (2009). Liiklusõnnetus Laagna teel viis inimeselt elu . *Õhtuleht*, 1. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=344147&q=liiklus%f5nnetus>
- Albers, M-L. (2008). Pärnumaal hukkus liiklusõnnetuses 18aastane neiu. *Õhtuleht*, 12.september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=295594&q=liiklus%f5nnetus>
- Aug, T. (2008). Nooruk kihutas end sportautoga surnuks. *Eesti Päevaleht*, 9. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/418019>
- Ellam, H. (2008). Tartumaal hukkus liiklusõnnetuses kaks noort. *Eesti Päevaleht*, 27. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/416232>
- Jaagant, U. (2008). Raskes liiklusõnnetuses hukkus kaks ja sai vigastada viis noort. *Eesti Päevaleht*, 25. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/430183>
- Jaagant, U. (2008). Tallinna-Tartu maanteel hukkus avariis autojuht. *Eesti Päevaleht*, 1. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/440268>
- Jaagant, U. (2009). Paldiski maanteel hukkus liiklusõnnetuses inimene. *Eesti Päevaleht*, 8. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/475239>
- Kaldoja, K. (2009). Lasnamäe kanalis hukkus avariis teinud autojuht. *Eesti Päevaleht*, 1. september, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/476826>
- Kaldoja, K. (2008). Teismeline mopeedijuht hukkus liiklusõnnetuses. *Eesti Päevaleht*, 5. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/434594>
- Kaldoja, K. (2008). Teele jooksnud noormees hukkus veoauto all. *Eesti Päevaleht*, 18. august, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/438932>
- Kalmus, K. (2009). 13-aastane poiss hukkus trolli rataste all. *Eesti Päevaleht*, 13. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/454891>
- Kalmus, K. (2008). Teelt välja paiskunud autos hukkus noormees. *Eesti Päevaleht*, 2. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/431089>
- Koppel, N. (2008). Noor mees sai autobussilt surmava löögi . *Õhtuleht*, 5. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=303084&q=liiklus%f5nnetus>
- Kruuse, M. (2008). [Ida-Virumaal hukkus liiklusõnnetuses kaks noorukit. Eesti Päevaleht, 29. oktoober, URL \(kasutatud aprill 2010\) http://www.epl.ee/artikkel/446576](http://www.epl.ee/artikkel/446576)

- Kruuse, M . (2008). Kahe auto kokkupõrkes hukkus 21aastane noormees. *Eesti Päevaleht*, 22. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/449485>
- Kruuse, M. (2009). Lääne-Virumaal hukkus liiklusõnnetuses neli inimest. *Eesti Päevaleht*, 23. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/466402>
- Käänik, K. (2008). Järvevana teel hukkus avariis inimene. *Õhtuleht*, 10. juuli, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=286829&q=liiklus%f5nnetus>
- Käänik, K . (2008). Saaremaal hukkus liiklusõnnetuses noormees. *Õhtuleht*, 13. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=275283&q=liiklus%f5nnetus>
- Masing, K. (2008). Saaremaal hukkus liiklusõnnetuses noor mees. *Eesti Päevaleht*, 13. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/425545>
- Nikolai sõitis teelt välja vastu puud surnuks (2008). *Õhtuleht*, 28.aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=268828&q=liiklus%f5nnetus>
- Pau, A. (2008). Tallinnas hukkus rängas liiklusõnnetuses noor mees. *Eesti Päevaleht*, 1. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/420700>
- Purjus politseikomissar sõitis ratturi surnuks (2008). *Õhtuleht*, 12. aprill, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=266340>
- Rand, E. (2009). Tallinn-Tartu maanteel hukkus liiklusõnnetuses noor mees. *Eesti Päevaleht*, 6. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/482056>
- Ratt, K. (2009). Purjus juht ajas lapsed alla. *Eesti Päevaleht*, 12. mai, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/468276>
- Ratt, K . (2009). Traktori alla jäänud seitsmeaastane laps hukkus. *Eesti Päevaleht*, 16. märts, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.epl.ee/artikkel/462174>
- Silm, S. (2009). Jõgevamaal hukkus liiklusõnnetuses noor mees. *Õhtuleht*, 16. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=316478&q=liiklus%f5nnetus>
- Silm, S. (2008). Pärnumaal hukkus liiklusõnnetuses noormees. *Õhtuleht*, 31. oktoober, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=302418&q=liiklus%f5nnetus>
- Silm, S. (2008). Saaremaal hukkus liiklusõnnetuses kaheksa-aastane poiss. *Õhtuleht*, 15. Juuni, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=283640&q=liiklus%f5nnetus>
- Vasli, K . (2008). Mees ja naine said rängas laupkokkupõrkes surma . *Õhtuleht*, 28. Jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=264143&q=liiklus%f5nnetus>

Vasli, K. (2008). Tallinnas hukkus avariis 17aastane noormees. *Õhtuleht*, 12. märts, URL (kasutatud aprill 2010)
<http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=270702&q=liiklus%f5nnetus>

Viivik, A. (2009). Lapse surnuks sõitnud trollijuht kuulatakse üle veebruaris. *Õhtuleht*, 21. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2010)
<http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=312634&q=liiklus%f5nnetus>

Villak, H. (2009). Valgamaal hukkus bussiavariis kaks meest, kümme inimest sai vigastada. *Eesti Päevaleht*, 7. veebruar, URL (kasutatud aprill 2010)
<http://www.epl.ee/artikkel/458044>

Üiraskes liiklusõnnetuses hukkus kaks inimest (2008). *Õhtuleht*, 10.jaanuar , URL (kasutatud aprill 2010)
<http://www.oh tuleht.ee/index.aspx?id=261771&q=liiklus%f5nnetus>

LISAD

Lisa1- Meediakajastuse kodeerimisjuhend

Kodeerimisjuhend

Liiklusõnnetustega seotud emotsioonide ja müütide representatsioon uudistekstides

Analüüsiühik

Analüüsiühikuks antud töös on üks artikkel ning seda kaunistavad illustratsioonid, siinkohal fotod.

Kategooriate(koodide) süsteem, kvantitatiivne meetod

Artiklid kodeeritakse kvantitatiivsete andmete saamiseks järgnevalt:

A Artikli üldised tunnused:

A1 Järjekorra nr

A2 Artikli pealkiri (väljakirjutatuna)

A3 Artikli kuupäev (pp.kk.aaaa)

A4 Autor (väljakirjutatuna)

A5 Väljaanne

1. Eesti Päevaleht
2. Õhtuleht

A6 Artikli tüüp

1. uudislugu
2. lühiauudis – nupukene
3. anonüümne arvamislugu
4. reportaaž sündmuskohalt
5. olemislugu
6. muu

B Artikli pealkirja iseloomustus

B1 Pealkirja emotsioonid

1. olemas (seda näitavad hüüumärgid, küsimärgid, omadussõnad jms)
2. puudu (toetub faktidele)

C Kõneisik, kelle kommentaare artiklites kasutatakse

C1 Kõneisik (võetud artiklis esimene kõneisik, kes kommentaari annab)

1. Hukkunu lähedased
2. Päästetöötajad
3. Pealtnägijad
4. Politsei
5. Õnnetuses kaaskannatanud
6. Õnnetuse põhjustaja
7. Avaliku elu tegelane
8. muu
9. puudu

C2 Kõneisiku arvamus antud õnnetuse kohta

1. faktidele toetuv
2. neutraalne – arvamust ei avaldata
3. negatiivne-süüdlase otsimine ja süüdistamine
4. kõneisik puudu

D Artikli sisu iseloomustus

D1 Artikli emotsionaalsus

1. emotsionaalsus olemas
2. neutraalne

D2 Kas autor avaldab artiklis isiklikku hinnangut õnnetuse suhtes

1. jah
2. ei

D3 Missugust isiklikku hinnangut avaldab autor artiklis

1. neutraalne-faktidele toetuv
2. süüdistuste esitamine faktidele tuginemata
3. kaastunde avaldamine lähedastele
4. autor ei anna omapoolseid hinnanguid

D4 Missuguse allika seisukohti võimendatakse pealkirjas või juhtlõigis

1. Pereliikmed
2. Pealtnägijad
3. Päästetöötajad
4. Õnnetuse põhjustaja
5. Ajakirjanik
6. Teised kannatanud
7. Seisukohti ei võimendata

8. Muu

D5 Kommentaaride arv ühe artikli kohta

1. 1-25
2. 26-50
3. 51-75
4. 76-100

E Artikli juures olev foto

E1 Foto iseloomustus

1. pilt sündmuskohalt peale õnnetust
2. hukkunu pilt
3. pilt käimasolevatest päästetöödest
4. pilt päästetöötajast
5. pilt politseist
6. pilt puudub
7. muu

E2 Foto allkiri

1. allkiri õnnetuse detailidest
2. allkiri õnnetuses hukkunu kohta
3. allkiri õnnetuse põhjustaja kohta
4. allkiri sündmuspaiga kohta
5. allkiri puudub
6. foto puudub

Lisa2- Kommentaaride kodeerimisjuhend

Kvalitatiivne kodeerimisjuhend kommentaaride kodeerimiseks

Analüüsiühikuks on 1 kommentaar

1. Kommenteerija domineeriv emotsioon:

- a) Rõõm
- b) Lootus
- c) Kurbus
- d) Jõuetus
- e) Abitus
- f) Ärevus
- g) Viha
- h) Segadus
- i) Hirm

2. Õnnetuse põhjuste oletus kommentaarides

- a) Oletustest tekkivad müüdid

3. Kommenteerijate varasem negatiivne kogemus:

- a) Asukoht
- b) Ilmastikuolud
- c) Võrdlus teiste juhtidega
- d) Sõiduk

4. Kommenteerijate domineeriv suhtluseesmärk

- a) Kaastunde avaldamine
- b) Oma seisukohtade esitamine
- c) Teise kommenteerijate üle trumpamine/naeruvääristamine
- d) Sõnaselge pöördumine kommenteerijate poole
- e) Süüdistamine
- f) Sildistamine
- g) Teiste kommentaaridele vastamine
- h) Kahjurõõm
- i) Informatsiooni hankimine
- j) Inimeste korrale kutsumine
- k) Ettepanekute tegemine
- l) Ironiseerimine

m) Kontekstist väljas olevad kommentaarid

5. Kommentaariumites tekkivad müüdid:

- a) Hukkunu idealiseerimise müüt
- b) Liiklusõnnetuse asjaolude müüt
- c) „Ta oli liiga hea“ müüt
- d) Õnnetuse tähenduste müüt